

**Koulun arjen representoiminen suomalaisten
alakoulujen blogeissa**

Elise Hokkanen

Pro gradu-tutkielma

Lapin yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Mediakasvatus

Kevät 2013

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Koulun arjen representoiminen suomalaisten alakoulujen blogeissa

Tekijä: Elise Hokkanen

Koulutusohjelma/oppiaine: Mediakasvatus

Työn laji: Pro gradu -työ X Laudaturtyö __ Lisensiaatintyö __

Sivumäärä: 62

Vuosi: 2013

Tiivistelmä:

Pro gradu-tutkielmassani tutkin koulun arjen representoitumista suomalaisten alakoulujen blogeissa. Päättökysymys on, millaisena koulun arkea kuvataan alakoulujen blogeissa.

Tutkimusaineistona on kahden kuukauden blogitekstit kuuden suomalaisen julkisesti internetissä saatavilla olevan alakoulun blogeista. Aineiston analysointiin olen käyttänyt teorialähtöistä sisällönanalyysiä.

Tutkimuksessa selvisi, että koulun arjen representaatio on myönteinen. Koulun arkea kuvataan myönteisesti. Aiheet blogeissa ovat töiden esittely, tapahtumat ja erityispäivät, liikunta sekä ohjeistus ja tiedotus. Keskeisiä toimintoja koulun arjessa on toimiminen jonkun erityistoiminnan parissa, esittäminen ja liikkuminen. Keskeisiä toimijoita blogin mukaan koulun arjessa on oppilaat, koko koulu yhdessä, koulun henkilökunta ja muut tausta työntekijät sekä vierailijat. Koulun arjen ympäristö jakautuu koulun tiloihin ja lähiympäristöön sekä koulun ulkopuolella oleviin paikkoihin. Koulun arjen psyykinen ympäristö jakautuu blogien välittämän kuvan mukaan positiiviseen ilmapiiriin ja työteliääseen, mutta silti luovaan ilmapiiriin.

Avainsanat: koulun arki, representaatio, blogi, sisällönanalyysi

Muita tietoja:

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi X

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi X

(vain Lappia koskeva)

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	7
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	8
2.1 Representaatio	8
2.1.1 Kolme lähestymistapaa representaatioon.....	9
2.1.2 Representaatio prosessina	10
2.1.3 Representaatio valintoina.....	12
2.1.4 Kulttuurinen näkökulma representaatioon	15
2.2 Koulun arki nykyisessä koulukulttuurissa	17
2.2.1 Koulun arki toimintoina	19
2.2.2 Koulun arki ja tilat.....	22
2.3 Aiempi tutkimus.....	24
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	28
3.1 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	28
3.2 Tutkimusaineiston keruu	28
3.3 Tutkimusaineisto	29
3.4 Tutkimusaineiston analyysi	31
4 KOULUN ARJEN KUVAUS BLOGEISSA.....	36
4.1 Aiheet.....	36
4.2 Toimintoja	40
4.3 Toimijat	41
4.4 Ympäristö.....	43
5 TUTKIMUKSEN ARVIOINTI	46
5.1 Eettisyys.....	46
5.2 Luotettavuus.....	49
6 POHDINTA.....	51
LÄHTEET	54
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Retkiä, liikuntaa, teemapäiviä, juhlia – sitähan se koulun arki niiden blogeissa kuvattuna on! Uskotko tämän kuvauksen koulun arjesta? Mielessäsi pyörii aivan varmasti kysymys – eikö enää olekaan niitä tappavan tylsiä oppitunteja, sitkeyttä vaativaa opiskelua ja monia ongelmia kuten koulukiusaamista. Voin sinulle vakuuttaa koulun arjen kuvaamista alakoulujen blogeissa tutkineena, että koulun arjesta ei ole mitään tylsää tai vaikeaa – ainakaan alakoulujen koulujen blogien koulun arjesta antaman kuvan mukaan.

Missä ovat ongelmien ja epämieluisampien asioiden kuvaukset? Onko koulun arki voinut muuttua yhtäkkiä tällaiseksi, kun suurin osa ihmisistä koulumuistoissaan muistaa koulun puurtamisena ja juuri kovana opiskeluna? Kuitenkin yleisesti yhteiskunnassa koulun arki tuntuu näyttävän mediassa melko negatiivisen uutisoinnin kautta. Mediassa on uutisoitu esimerkiksi koulun arjen ongelmista. Uutisia seuraavat ovat mahdollisesti pohtineet, millaista koulun arki todellisuudessa on. Ihmisten olisi hyvä saada mahdollisimman realistista tietoa koulun arjesta. On tärkeää tutkia, millainen kuva koulun arjesta muodostuu esimerkiksi koulujen omien blogien kautta.

Tässä pro gradu tutkielmassa tutkin koulun arjen representoimista alakoulujen blogeissa. Tutkin sitä, miten koulujen blogeissa koulun arki näyttää. Keskeisiä käsitteitä työssäni ovat koulun arki ja representaatio. Aineistona tutkimuksessa on kuuden alakoulun blogitekstit kahden kuukauden ajalta. Analysoin niitä soveltaen teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Esioletukseni on, että koulun arjesta annetaan melko myönteinen kuva alakoulun blogeissa.

Tutkimukseni taustalla on myös kiinnostus koulujen blogeihin sekä kodin ja koulun yhteistyöhön tieto- ja viestintäteknikkaa käyttäen. Olen tutustunut koulujen blogeihin tieto- ja viestintäteknikka opetuksessa ja oppimisessa - sivuaineopinnoissa, kun projektityönä perustin yhden alakoulun opettajien kanssa koululle blogin koulun yhdeksi viestintävälineeksi. Koulujen blogeja oli internetissä hakupalvelimen ja blogilistan avulla löydettävissä vähemmän vuoden 2009 lopulla kuin tällä hetkellä. Vieläkään koulujen blogit eivät ole kovin yleisiä. Koulujen blogeja lukiessa panin merkille, että niissä taidetaan kertoa koulusta ja sen arjesta varsin myönteisesti.

Kandidaatin tutkielmani (Hokkanen 2012) liittyi myös kodin ja koulun yhteistyöhön ja teknologian käyttöön. Kandidaatin tutkielmani näkökulma oli kodin ja koulun yhteistyö sähköisen reissuvihkon eli Wilma- järjestelmän kautta Katajarannan alakoulun kolmasluokkalaisten vanhempien näkökulmasta. Tutkielman mukaan Wilma- järjestelmän käyttö ei ainakaan merkittävästi lisännyt vanhempien yhteistyötä koulun kanssa. Vanhempien mielestä tietoa koulun käynnistä voisi saada enemmänkin Wilma- järjestelmän kautta. Vastaajien kokemuksen mukaan Wilma- järjestelmä ei välttämättä tuo lisäarvoa viestintään, koska Wilman viestit tulevat myös sähköpostiin ja koululla on hyvin päivittyvä Pedanet- sivusto. Sähköpostia ja Pedanet- sivustoa käyttämällä voi viestiä koulun kanssa hyvin. (Ks. Liite 1.) Koulujen blogeissa viestintä on erilaista ja uskoisin, että koulun blogin kautta koulun arjesta välittyy vanhemmille monipuolisempi ja positiivisempi kuva kuin vaikkapa Wilma-järjestelmän tiedotusten kautta.

Blogit ovat melko uusi viestintäväline kodin ja koulun välillä. Perinteisesti kuvaa koulun arjesta on oppilaiden vanhemmille välitetty esimerkiksi oppilaan mukana kulkevien reissuvihkojen tai muiden paperisten tiedotteiden kautta. Blogin etuna on, että sen kautta viestittäessä viestintä kotiin ei ole yhden paperilappusen varassa. Blogi siis antaa mahdollisuuden paikasta riippumattomaan koulun arjen jakamiseen ja antaa huoltajille tasavertaisen mahdollisuuden seurata lapsen kouluarkea, vaikka toinen huoltaja asuisikin eri paikassa kuin lapsi. Koulujen viestinnän muuttuessa on tärkeää tutkia myös uusien yhteistyömuotojen van-

hemmille koulusta antavaa kuvaa. Aiempaa suomenkielistä tutkimusta en ole löytänyt koulun arjen representoitumisesta koulujen blogeissa. Tämän tutkimuksen kautta voidaan aiheesta saada uutta tietoa. Blogeja koulun arjen kuvaajana on tärkeää tutkia, koska blogit todennäköisesti tulevat yleistymään koulujen nettisivujen rinnalle koulujen viestintävälineenä ja koulun arjen kuvaajana.

Internetsovellusten ja sosiaalisen median käytön lisääntymisen myötä koulun arkea voi helpommin jakaa vanhempien kanssa sosiaalisen median viestintävälineiden kuten blogien kautta. Kodin on tärkeää saada tietää lastensa kouluarjesta ja päästä sitä seuraamaan. Erityisesti vanhempien on tärkeää saada tietää, millaista koulun arki ja koulukulttuuri on. Nuorten vankien kokemuksia peruskoulusta väitöskirjassaan tutkinut Äärelä (2012) näkee yhteyden kotikulttuurin ja koulun kulttuurin välillä. Hänen mukaansa lapsen on helpompi sopeutua ja menestyä koulussa ja koulun, jos koulun kulttuuri ja hänen kotinsa kulttuuri lähellä toisiaan. Mitä paremmin lapsi koulussa menestyy, sitä lähempänä nämä kulttuurit ovat toisiaan. (Äärelä 2012.)

Koulun arki, arki yleisesti ja erityisesti arjen merkitys jokapäiväiseen elämään, on yhteiskunnassamme tällä hetkellä ajankohtainen aihe. Esimerkiksi tasavallan presidentti Sauli Niinistön alulle panema syrjäytymisen ehkäisyä selvittänyt työryhmän on julkaissut tuotoksen, jossa korostetaan arjen merkitystä erityisesti lasten ja nuorten jokapäiväisessä elämässä (www.tavallisia.fi). Tähän liittyen Kerhokeskus ja OAJ ovat käynnistäneet parhaillaan menossa olevan Ihan tavallisia asioita-videokampanjan koululaisille, jossa keskeisenä on koulun arki. Kampanja toteutuu kilpailuna, johon koululaiset voivat lähettää koulun arkeen liittyviä lyhyitä videoita. Kampanjan tarkoituksena on saada oppilaiden kuvaamia videoita koulun arjesta ja erityisesti sen hyvistä puolista ja arjen sujumisen kannalta pienistä asioista. (Kerhokeskus 2013.)

Representaatio on yksi keskeisimmistä peruskäsitteistä mediakasvatuksessa ja medialukutaidoissa (Buckingham 2003, 57; Kupiainen & Sintonen 2009, 104). Representaatioita tutkimalla voi Mäkirannan (2010, 98) mukaan osallistua kes-

kusteluun siitä, miten kuvien ja niiden välittämien ideologioiden ajatellaan keskeisesti muovaavan ihmisten arkea, identiteettiä ja kokemuksia. Tässä tutkimuksessa representaatioiden välittämät kuvat koulun arjesta ovat keskeisessä asemassa. Koulun arjen representaatioita tutkimalla voidaan osallistua keskusteluun tässä tapauksessa blogipostausten koulun arjesta välittämästä representaatiosta.

Tutkielmassa on kuusi lukua. Luvussa yksi johdattelen aiheeseen ja esittelen tutkimukseni tavoitteet. Toisessa luvussa avaan representaation ja koulukulttuurin käsitteitä sekä esittelen aiempaa tutkimusta. Tutkimuksen toteuttamisesta kuten aineiston hankinnasta ja sen analysoinnista kerron kolmannessa luvussa. Tutkielman neljännessä luvussa esittelen tutkimuksen tulokset. Viidennessä luvussa arvioin tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Lopuksi kuudentena lukuna on pohdintaa tutkimuksesta, sen tuloksista sekä johtopäätöksiä.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Representaatio

Keskeisiä käsitteitä tässä työssä ovat representaatio ja koulukulttuuri. Representaation käsitteen voi ymmärtää monella tavalla. Yleisesti ottaen representaatiot liittyvät merkitysten tuottamiseen ja niiden välittämiseen. Hallin (1997, 15–19) määritelmän mukaan representaatiot ovat merkitysten tuottamista. Merkityksiä tuotetaan kielen, merkkien ja mielessä olevien käsitteiden avulla. Niin representaation toimiminen kuin merkitysten välittyminenkin tapahtuvat kielen, kuvien, mielikuvien ja merkkien avulla. Hall ymmärtää representaatiot tapahtumaketjuiksi. Hänen mukaansa niiden kautta representaatiot tuottavat ja välittävät merkityksiä tietyn kulttuurin jäsenten kesken, koska saman kulttuurin jäsenet jakavat pääpiirteittäin samanlaisen käsittekartan. (Hall 1997, 15–19.)

Representaatio voidaan käsittää esityksenä, joka on tuotettu tietylle kohderyhmälle ja tiettyyn käyttöön. Se voi olla visuaalinen ja verbaalinen esitys tai näiden yhdistelmä. Tämä määritelmä on Mäkirannan (2010) mukaan ensimmäinen ja yleistajuisin representaation määritelmä. Tässä tutkimuksessa representaatio on visuaalisen ja verbaalisen esityksen kokonaisuus. Tämä käsitys on visuaalisen kulttuurin tutkimuksen käsitys representaatiosta, jossa representaatiolla tarkoitetaan kirjoitettua ja puhuttua kieltä, kuvallisia esityksiä tai kuvien ja sanojen muodostamaa kokonaisuutta niin kuin visuaalisessa kulttuurin tutkimuksessa representaatio ymmärretään. Representaatio voi olla esimerkiksi internetsivusto, jossa kuvat ja sanat yhdessä tai yksin rakentavat merkityksiä. Representaatio on esitys jostakin asiasta, ihmisestä, esineestä, tarinasta tai ilmiöstä. Esityksen kohde nähdään, havaitaan ja ymmärretään representaation eli uudelleen esittämisen kautta, koska esityksen kohde ei ole materiaalisesti tai fyysisesti läsnä. (Mäkiranta 2010.) Tässä tutkimuksessa blogeissa julkaistut kuvat ja sanat rakentavat merkityksiä ja ovat representaatio.

Itsereflektiivisyydellä tarkoitetaan tekstin kykyä puhua itsestään. Itserepresentaatioon liittyy joitakin ilmiöitä. Niitä on esimerkiksi itsereflektio ja metatekstuaalisuus. Metatekstuaalisuus tarkoittaa kykyä kommentoida omaa asemaansa. (Veivo 2010, 148.) Enli & Thumim (2012) mukaan median tuottajan ja yleisön rajat voivat olla nykyään häilyvät erityisesti internetin sosiaalisissa medioissa. He tarkastelevat tutkimuksessaan, kuinka sosiaalinen verkkoinstituutio ja tekniset ominaisuudet muokkaavat mahdollisuuksia sosiaalisuuteen tai seurusteluun ja itsensä esittämiseen (itserepresentaatio) sosiaalisessa mediassa ja erityisesti Facebookissa. Heidän mukaansa itserepresentaatiolla tarkoitetaan kansalaisten tai yleisön itse itsensä esittämistä kuten esimerkiksi elämänsä esittämistä. Perinteisesti mediassa ammattilaiset ovat edustaneet julkisuutta ja representoineet eri kohteita. Seurustelulla ja tekstuaalisella itserepresentaatiolla on yhteys, koska tekstuaalinen itserepresentaatio vaatii seurustelua tai sosiaalisuutta Facebookissa. (Enli & Thumim 2012.) Koulujen blogitekstit voi nähdä myös itsereflektiivisyytenä, koska koulut niissä puhuvat itsestään, arjestaan ja esittelevät itseään sosiaalisessa mediassa.

2.1.1 Kolme lähestymistapaa representaatioon

Hallin mukaan representaation käsitteen voi ymmärtää kolmella tavalla: refleksiivisesti, intentionaalisesti tai konstruktivistisesti (Hall 1997, 15, 24–26). Myös Seppänen (2005, 94–96) ymmärtää representaation käsitteen sisältävän nämä kolme lähestymistapaa. *Intentionaalisen näkökulman* mukaan representaatiota tarkastellessa ollaan kiinnostuneita representaation tekijästä (Mäkiranta 2010, 110; Seppänen 2005, 94–95). Erityisesti tarkastellaan siitä, mitä representaation tekijä haluaa ilmaista ja millaisin motiivein (Hall 1997, 25; Seppänen 2005, 94–95). *Refleksiivisen näkökulman* mukaan representaation voi ajatella myös olevan todellisuuden heijastuma (Seppänen 2005, 78–95). Silloin päädytään pohtimaan, onko esityksen kautta kuvattu todellisuus todellisuutta vastaava representaatio vai ei (Seppänen 2005, 78–95; Hall 1997, 24).

Konstruktivistisesta näkökulmasta ajateltuna representaation ajatellaan rakentavan todellisuutta. Silloin voi pohtia, millaista todellisuutta esitys rakentaa ja

millaisin keinoin. (Seppänen 2005, 94–95.) Hallin mukaan konstruktivistisessa lähestymistavassa representaatio rakentaa todellisuutta kielen kautta, koska esimerkiksi merkitykset rakentuvat yhdeltä osin kielellisten ilmauksien kautta (Hall 1997, 25–26; Mäkiranta 2010, 114). Tässä tutkimuksessa tarkoitan representaatiota todellisuuden rakentajana eli lähestymistapani on konstruktivistinen.

Mäkiranta (2010, 107) toteaa, että mikään kolmesta näkökulmasta ei ole ongelmaton. Ongelmia liittyy myös konstruktivistiseen näkökulmaan, mutta Seppänen mielestä se avulla tutkimuksessa kuitenkin voidaan päästä analyysissä pidemmälle kuin intentionaalisesta ja refleksiivisestä näkökulmasta mediakuvasvoja analysoitaessa. (Seppänen 2005, 96.) Intentionaalisesta näkökulmasta analysoitaessa olisi hyvä päästä haastattelemaan esitysten tekijää ja näin saada paremmin tietoa tekijän tarkoituksista esityksissä (Mäkiranta 2010, 113).

Omassa tutkimuksessa intentionaalinen näkökulma edellyttäisi blogien tekijöiden haastattelua. Ongelmana haastatteluissa on se, että on hyvin vaikea määrittellä, ketkä ovat toimineet blogitekstien tekijöinä. Niitä on voinut kirjoittaa useat opettaja ja oppilaat yksin tai yhdessä. Haastateltavan joukon määrittäminen voisi olla vaikeaa. En ole niinkään kiinnostunut blogien tekijöiden tarkoituksista, vaan enemmän siitä, millaisen todellisuuden blogit tuottavat koulun arjesta. Näkökulmani on näistä kolmesta kaikista eniten konstruktivistinen, mutta siinä voi nähdä joitakin piirteitä refleksiivisestä näkökulmasta, kun tarkastelen koulun arjen ja esityksen koulun arjesta tuottavan representaation vastaavuutta. Myös kahden eri lähtökohdan soveltaminen yhdessä on mahdollista (Mäkiranta 2010, 117).

2.1.2 Representaatio prosessina

Mäkirannan mukaan toinen määritelmä representaatiolle on sen oleminen osa tulkinnallisia prosesseja. Näissä prosesseissa representaatiota luetaan, analysoidaan ja tulkitaan sekä tuotetaan niitä jostakin valitusta näkökulmasta monitasoisessa tapahtumaketjussa. Tässä prosessissa mukana oleva henkilö osal-

listuu merkitysten välittämiseen kulttuurin jäsenten kesken analysoimalla tai tuottamalla representaatioita. (Mäkiranta 2010.) Hall, Seppänen ja Mäkiranta ovat yhtä mieltä siitä, että representaatio on prosessi. Kaiken kaikkiaan representaatio on Hallin mukaan prosessi, johon kuuluu esineiden, mentaalisten mielikuvien sekä eri merkkijärjestelmien kohtaaminen (Hall 1997, 19). Representaatiot voivat viitata toimintaan monesta eri lähtökohdasta kuten niiden tuottamisen, käyttämisen ja kuluttamisen sekä tulkinnallisen prosessin muodossa. Joku tuottaa representaatioita johonkin esitykseen, jota toiset käyttävät ja kuluttavat sekä tulkitsevat. Representaatio ei ole vain esimerkiksi jokin esitys vaan nimi tulkinnalliselle prosessille. Representaatiot ovat siis tuotannollisia sekä tulkinnallisia. Representaatioiden tuotannollisuudella tarkoitetaan ihmisen roolia representaatioiden tekijöinä ja niiden käyttötarkoitusta ihmisten käytettäviksi ja kulutettaviksi. (Seppänen 2005, 84–85.) Representaatiolla tarkoitetaan prosesseja, joissa rakennetun mediatekstin avulla pyritään kuvailemaan ja tarkoittamaan jotakin olemassa olevaa todellisuutta. Kuvattavia todellisuuksia voivat olla esimerkiksi paikat, ihmiset, tapahtumat ja mediasisällöt. Representaatiolla on monia muotoja mediassa. (Unesco 2012, 83, 131.) Koulujen blogeissa koulun arkitodellisuutta pyritään kuvailemaan sitä varten tuotettujen blogitekstien kautta. Koulun blogissa kuvattavia todellisuuksia voi olla esimerkiksi koulun arjen tapahtumat, arjessa läsnä olevat ihmiset ja kouluympäristö.

Hall erottelee kaksi representaatioiden järjestelmää. Ensimmäisessä representaatioiden järjestelmässä objektit, ihmiset ja tapahtumat korreloivat käsitejoukon tai mielessä olevin mentaalisten representaatioiden kanssa. Ensimmäiseen representaatioiden järjestelmän kohteet voidaan havaita näkemällä, tuntemalla tai koskemalla. On kuitenkin kohteita, joita ei voi näin havaita kuten ystävyys, rakkaus, enkelit ja Jumala. Tämän tyyppisiä ovat toisen representaatioiden järjestelmän kohteet. (Hall 1997, 17–19.) Toinen representaatioiden järjestelmä, jonka avulla voidaan välittää merkityksiä toisille, muodostuu kielestä ja merkkijärjestelmistä (Seppänen 2005, 85).

2.1.3 Representaatio valintoina

Buckinghamin (2003,57) mukaan median antama kuva maailmasta ei ole ikään kuin läpinäkyvä ikkunaa maailmaan. Sen sijaan media tarjoaa maailmasta medioituneen kuvan, joka on yksi versio maailmasta. Median tarjoama versio maailmasta ei esiinny realistisena, koska media uudelleen esittää maailmaa. (Buckingham 2003, 57.) Uudelleen esittäessään media tuo mediatekstien kautta maailman uudestaan tarkasteltavaksi ja läsnä olevaksi. Representaatio ohjaa sitä, miten maailma nähdään. Representaatiota voi esimerkiksi edeltää sellainen tilanne, että asiaan ei voida viitata suoraan. Silloin kommunikoinnissa asiaan täytyy viitata esimerkiksi sanoin tai piirroksin. Sitten on valittava, miten asiaan esittää näitä tapoja käyttäen. Esimerkiksi jos ei voida osoittaa sitä autoa, josta on puhe, se voidaan piirtää. Auto voidaan esittää piirroksena tiettyjen valintojen perusteella esimerkiksi neljänä piirrettynä ympyränä. (Kupiainen & Sintonen 2009, 104.) Myös koulun blogitekstit uudelleen esittää maailmaa. Koulun arki tuodaan uudelleen tarkasteltavaksi ja läsnä olevaksi tuotetun mediatekstin, tässä tapauksessa blogitekstin ja blogissa olevien kuvien, kautta.

Representaation käsitteellä ja semiotiikalla on yhteys. Seppäsen (2005, 77) mukaan semiotiikalla ja sen käsitteillä, kuten merkin käsitteellä, on oma osa representaation toiminnan ymmärtämisessä. Teoreettinen keskustelu representaatiosta pohjautuu semiotiikkaan, jolla tarkoitetaan oppia erilaisista merkeistä ja merkkijärjestelmistä. (Seppänen 2005, 77; 108.) Kupiainen ja Sintonen kertovat semioottisessa teoriassa merkin tekevän mahdolliseksi jonkin merkityksen. Jotta merkitys syntyy, merkki täytyy tehdä, vastaanottaa tai tuottaa. Merkin tekijä pitää kiinni jostakin merkityksestä. Hän pyrkii välittämään sen mahdollisimman uskottavien merkitsijöiden kautta. (Kupiainen & Sintonen 2009, 97–98.)

Kress & Leeuwen antavat esimerkin merkin tekemisestä, sen tuottamisesta ja vastaanottamisesta. Esimerkissä pikkupoika kertoo piirtävänsä auton kuvan ja piirtää piirustukseensa auton pyörät. Hän kertoo kuvassa olevan auton. Hänen

piirustuksessaan on neljä pyörää, jotka on kuvattu ympyröillä. Lapsi ensimmäistä kertaa nimeää piirustuksensa autoksi. Auto merkitsee hänelle samaa kuin pyörät. Pyörät toimivat merkinä autosta. Esimerkki kuvaa representaatioprosessia, jossa tiettyjen valintojen kautta ja tietyistä näkökulmista tekijä pyrkii merkkiensä avulla esittämään uudelleen mielessään olevan näkemyksen kuvaamastaan kohteesta. Hän haluaa esittää kohteen asiansyhteyteen sopivaa esitysmuotoa käyttäen ja pyrkii tekemään kohteesta merkkien avulla sitä kuvaavan representaation. (Kress & Leeuwen 1996, 6–12.)

Kress & Leeuwen ja Törrönen ovat yhtä mieltä siitä, että tuotettu representaatio ei koskaan täydellisesti vastaa alkuperäistä kohdetta. Sen sijaan representaatio rakentuu erilaisten valintojen kautta, jotka ovat riippuvaisia esimerkiksi kognitiivisesta kehityksestä sekä kulttuurisista varannoista. Representaatiossa merkin esitysmuotoa käyttäen ja kiinnittää mahdollisesti esityksen vastaanottajan huomion johonkin kuvatun ilmiön piirteeseen. (Kress & Leeuwen 1996, 6–12; Törrönen 2010, 277–278.) Merkin tuottaminen ja vastaanottaminen onkin kuin kirjoittamista ja lukemista. Representaatioon voi vaikuttaa esimerkiksi esittäjän kognitiivinen kyvykkyys sekä tuotoksen tekotapa. Kohde voidaan esittää monin tavoin kuten piirtämällä tai vaikkapa legopalikoista rakentamalla. (Kress & Leeuwen 1996, 6–12.)

Media rakentaa erilaisia tarinoita ja muokkaa esitettävää tietoa esityksiinsä sopiviksi. Esimerkiksi nämä seikat ovat keskeisiä asioita ymmärtää media- ja informaatiolukutaidon kannalta. Medialla on valtaa päättää, mitä aiheita kerrotaan tai mitä ei kerrota ja mitä näkökulmia käytetään asioista kerrottaessa. (Unesco 2012, 83.) Blogiteksti on kirjoitettu jostakin näkökulmasta. Sen on tekstin kirjoittaja valinnut ja hänellä on valta päättää, mitä kerrotaan ja mitä ei. Blogitekstissä esitetyt tiedot koulun arjesta on muokattu blogitekstiin eli esitykseen sopivaksi. Työssäni aineistona olevissa koulujen blogeissa todennäköisesti useimmiten tekstien kirjoittajana toimivat koulujen opettajat.

Representaatioihin liittyy keskeisesti arvot ja ideologiat. Representaatiot välittävät joitakin arvoja ja ominaisuuksia siitä kohteesta, jota ne pyrkivät esittämään. Kupiainen ja Sintonen (2009, 105) tuovat esille representaatioon liittyviä arvo- ja ideologiakysymyksiä. Tällaisina kysymyksinä he pitävät esimerkiksi kysymystä siitä, millaista maailmaa representaatiot välittävät ja millaisena ne maailman representaation vastaanottajalle välittävät. (Kupiainen & Sintonen 2009, 105.) Myös Törrönen (2010, 303) kertoo representaatioiden tuottavat tutkittavalle ilmiölle ominaisuuksia ja arvoja. Esimerkiksi mediateksteissä maailmaa esitetään ja kuvataan aina joidenkin tehtyjen valintojen tai näkökulmien kautta. Mediatuotokset eivät ole koskaan täysin objektiivisia tai neutraaleja. Mediatekstit voivat siis näyttää täysin objektiivisilta tai neutraaleilta, vaikka eivät sellaisia ole.

Usein median luomat kuvaukset voivat yksinkertaistettuja ja tietyllä kaavalla tehtyjä. Niissä voi olla myös stereotypioita, jotka voivat lisätä ennakkoluuloja asioita kohtaan. Mediateksteissä tehtyjen valintojen ja näkökulmien kautta voidaan purkaa ennakkoluuloja tai vastaavasti lisätä niitä. (Kupiainen & Sintonen 2009, 105.) Representaatiot eivät siis ole koskaan täysin objektiivisia ja neutraaleja, koska representaatiota esitettäessä tehdään aina valintoja, yksinkertaisuuksia ja näkökulmavalintoja. Koulun blogeissa esimerkiksi voidaan valita, mistä näkökulmista koulun arkea esitetään ja asioiden esittämistä voidaan joutua yksinkertaistamaan. Blogi välineenä voi myös rajoittaa kohteiden esittämistä ja yksinkertaistaa niitä.

Representaation käsitettä voi käyttää tutkimuksessa esimerkiksi tarkastellessa teksteistä jonkun asian representaatiota. Tässä tutkimuksessa tarkastelen koulun arjen representaatioita koulujen blogeissa. Seppäsen (2005, 77) mukaan representaation käsitteen avulla on tieteellisesti mahdollista analysoida esimerkiksi mediaesityksiä. Representaation käsite on silloin teoreettinen työkalu, joka mahdollistaa tieteellisen analysoinnin. Se on yksi visuaalisen kulttuuritutkimuksen käsitteistä, jonka avulla tutkimus on mahdollista kytkeä osaksi laajempia teoreettisia pohdintoja. Representaation käsite antaa mahdollisuuden pohtia

tapoja, joilla mediat tuottavat todellisuutta sekä kenen näkökulmasta esitys on tuotettu. (Seppänen 2005, 77.)

2.1.4 Kulttuurinen näkökulma representaatioon

Seppänen (2005, 94–96) ja Törrönen (2010, 285) pitävät tärkeänä representaation lähtökohtien valintaa representaatiota tutkittaessa, koska käsitteen ymmärtämisen tapa vaikuttaa tutkimusotteen valintaan tutkimuksessa. Tarkastelen representaatioita tässä tutkimuksessa ainakin joltakin osin kulttuurisesta kontekstista käsin. Kohdistan analyysin representaation kohdetta määrittelevien kuvausten tarkasteluun. Törrösen (2010, 285) mukaan tutkijan on representaatioita tutkiessaan hyvä määrittää, tarkasteleeko representaatioita viittauksina tilanteeseen, kulttuuriin tai yhteiskunnallisiin prosesseihin. Kulttuurinäkökulman lähestymistavoissa representaatiotutkimuksessa tutkija analysoin esimerkiksi toimijoiden sanastoja, luokituksia, tarinoita ja näkökulmia. Tutkijalla on enemmän liikkumavaraa tulkinnoissa verrattuna aineistolähtöiseen analyysitapaan. Lisäksi on hyvä määrittää, mihin representaation ulottuvuuteen analyysin kohdistaa. Vaihtoehtoina on tarkastella representaatioita kohdetta määrittelevinä kuvauksina, kohdetta rajaavina näkökulmarakenteina tai kertovina ääninä, jotka puhuttelevat yleisöä. (Törrönen 2010, 276–304.)

Representaatioita voidaan tutkimuksessa tarkastella myös kolmessa edellä esitellyistä näkökulmasta eli refleksiivisesti, intentionaalisesti tai konstruktivistisesti. Representaatiota konstruktivistisesti tarkastellessa voidaan kysyä, millaisen todellisuuden mediaesitys tuottaa ja millaisin keinoin. Tässä tarkastelu näkökulmassa representaatiota ei verrata todellisuuteen, vaan pidetään sitä osana todellisuutta. Mielenkiintoista on se, millaisia keinoja representaatio käyttää antaakseen vaikutelman todellisuuden esittämisestä. Intentionaalinen näkökulma keskittyy representaation tekijän tarkasteluun ja erityisesti, mitä tekijä haluaa representaatiollaan sanoa. Refleksiivinen näkökulma taas keskittyy kysymyksen representaation ja todellisuuden vastaavuuteen. (Seppänen 2005, 94–96.)

Representaatiot ja niiden välittyminen ovat sidoksissa kulttuuriin. Kuneliuksen (2003 176–179) mukaan tulkinnat ovat sidoksissa kulttuuriin. Viestin tulkitsemiseen jollakin tietyllä tavalla vaikuttaa kasvatus ja sen kulttuurin tavat, tottumukset ja perinteet, jossa tulkitsija on elänyt. Semiotiikan mukaan kulttuuri vaikuttaa viestinnässä niin viestin esittämiseen kuin viestin vastaanottajan viestistä tekemään tulkintaan. Tulkitsemisessa tulkitsija käyttää kulttuurin sanomia ja merkityksiä oman tulkintansa tekemiseen. Viestit luovat tulkinnan todellisuudesta. Niistä voi lukea sisällön sekä saada selville viestin esittäjän pyrkimyksiä. (Kunelius 2003, 176–179.)

Hall (1997,1–6) toteaa kulttuurin olevan jaettu merkityksiä. Kieli on hänen mukaansa keskeisessä osassa asioiden, ajatusten ja ilmiöiden ymmärtämisessä. Se on väline, jonka avulla voidaan jakaa kulttuuria ja merkityksiä kulttuurin jäsenten kesken. Myös kuvat voi ymmärtää kieleksi. Näin ajateltuna kuvien avulla asioille ja ilmiöille annetaan merkityksiä. Kulttuurin sisällä ainakin suurin osa representaatioista on saman kulttuurin jäsenten kesken ymmärrettävissä samalla tavalla. (Hall 1997,1–6.) Mäkirannan (2010, 102) mukaan representaatiot ovatkin osa kulttuuristen merkitysten muodostumista konkreettisten visuaalisten ja verbaalisten esitysten lisäksi.

Representaatioiden merkitysten ymmärtäminen vaatii kontekstien huomioimista ja niiden tulkinta on kulttuurisidonnaista. Kulttuurinen konteksti voi olla esimerkiksi jonakin vuonna jossakin maassa jostakin asiasta vallinnut mielipideilmasto. Representaatiot ovat myös subjektisidonnaisia, koska ne tuovat poissa olevat subjektit läsnä oleviksi sekä ilmaisevat subjektien identiteettiä ja rooleja. (Törrönen 2010, 280; Seppänen 2005, 82.) Kulttuuria voidaan määritellä esimerkiksi ihmisten luomina yhteisinä merkityksinä (Seppänen 2005, 85). Representaatioiden merkitykset voivat ajan myötä muuttua ja vaihtua (Seppänen 2005, 88). Niin myös kulttuuri monimuotoistuu ja yhteiskuntakin muuttuu (Laine 1997, 16–17). Tässä työssä representaatioiden merkitysten ymmärtäminen vaatii ainakin joltakin osin nykyisen koulukulttuurin huomioon ottamista representaatioiden kontekstina.

2.2 Koulun arki nykyisessä koulukulttuurissa

Koulua voidaan organisaationa tarkastella Hämäläisen & Savan (1989) mukaan seitsemästä eri näkökulmasta. Ne ovat koulun kulttuuri, tavoitteet, rakenne, ihmissuhteet, työmenetelmät, suhde ympäristöön sekä johtajuuden näkökulmasta. (Hämäläinen & Sava 1989, 24–29.) Koulun kulttuuriin kuuluvat heidän mukaansa tavat, normit tottumukset ja muut sellaiset asiat, jotka ohjaavat toimintaa (Hämäläinen & Sava 1989, 24–29). Koulukulttuurissa on alakulttuureita (Hämäläinen & Sava 1989, 24). Kohosen & Leppilammen (1994) mukaan koulukulttuurilla tarkoitetaan työyhteisön koulussa jakamia arvoja, uskomuksia, normeja, odotuksia, käsityksiä ja muita sellaisia asioita. (Kohonen & Leppilampi 1994, 61.)

Koulukulttuuri ei ole pysyvä, vaan aikaan ja paikkaan sekä muuhun yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin sidoksissa oleva. Stollin (1999, 33) mukaan koulutuksessa tärkeä koulukulttuurin käsite on erittäin monimutkainen. Mikkolan (2011) mukaan koulun kulttuuri on muuttuva. Se on monikerroksinen, koska koulussa on monia osakulttuureja. (Mikkola 2011, 18–19.) Yhteiskunnan muutos haastaa koulun toimintakulttuurin muuttumaan. Esimerkiksi teknologian muutos, oppilaiden oppiminen yhä enemmän koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä sekä monet muut seikat asettavat koulun muutostilaan, jotta se pystyisi vastaamaan yhteiskunnan ja oppilaiden tarpeisiin. (Mikkola 2011, 18–19.)

Organisaatioilla on omia sisäisiä kulttuureita alakulttuureita. Niillä voi olla erilaisia toimintatapoja ja tottumuksia, jotka heijastuvat organisaatiossa toimiviin ihmisiin. Pienet alakoulut, lukiot ja ammattioppilaitokset eroavat toisistaan oppilaitoksen omien toimintatapojen takia. Oppilaitoksella on siis persoonallisuus, jolla voidaan tarkoittaa koulun omaleimaista ilmastoja ja kulttuuria. Koulun persoonallisuus viittaa siihen tunteeseen, jonka koulu herättää siellä olevissa. (Hämäläinen & Sava 1989, 24–29.)

Suoranta (2003) kertoo, että suomalaisessa julkisuudessa ja tutkimuksessa on esiintynyt 1960-luvulta kolme koulukäsitystä, jotka ovat karkeistettuja ideaali-

tyyppejä koulumalleista. Kurin koulu, kilpailun koulu ja yhteistyön koulu ovat koulumalleja, koulun puheavaruuksia eli yleisiä käsityksiä koulusta ja koulutuksesta. Ne eivät esiinny missään sellaisenaan, vaan ovat yleistyksiä. Koulun puheavaruuksia tuotetaan niin mediassa kuin median ulkopuolellakin. Niitä tuottavat koulutusinstitutionaaliset toimijat kuten valtiovalta, ammattijärjestöt ja tutkimuslaitokset sekä koulutuksesta kiinnostuneet ihmiset kuten opettajat ja vanhemmat. Ajallisesti ajateltuna kurin koulu on edeltänyt kilpailun- ja yhteistyön kouluja, vaikka ajan mukaan näitä kolmea ideaalityyppiä ei varsinaisesti voida asettaa aikajärjestykseen. Sosiopoliittisen ulottuvuuden piirteinä kurin koulussa on kuri ja käytöstavat, perinteiset arvot ja nostalgia. Kilpailun koulussa näinä piirteinä ovat työelämävetoisuus, yrittäjäyys ja yksilöllisyys, kun taas yhteistyön koulu korostaa yhteisöllisyyttä, oikeudenmukaisuutta ja toivoa. Pedagogisesti kurin koulu kannattaa opettajajohtoisuutta ja oppiainejakoisuutta, kun taas kilpailun koulussa korostuu konstruktivismi ja yksilöllinen oppiminen. Yhteistoinnallisuus ja ongelmalähtöisyys ovat yhteistyön koulun pedagogisen ulottuvuuden piirteistä. Suomalaisessa koulussa on 1980-luvulta alkaen siirrytty kurin koulusta kilpailun kouluun. Yhteistyön koulu on lähinnä utopia sellaisista koulu käytänteistä joita Suomessa ei ole. (Suoranta 2003, 137–139.) Uusikylä (2006) kirjoittaa, että Suomessa on viime aikoina siirrytty kohti kovempia arvoja yhteiskunnassa. Kouluunkin tungetaan trendikästä bisnesajattelua tehokkuuden ja kilpailukyvyyn lisäämisen nimissä. (Uusikylä 2006, 11–28.)

Koulu voidaan jakaa viralliseen, epäviralliseen ja fyysiseen kouluun (Paju 2011; Metso 2004). Metson mukaan viralliseen kouluun kuuluu opetussuunnitelmat ja muut viralliset asiakirjat, opetusmenetelmät ja oppikirjat. Viralliseen kouluun kuuluu opetustoiminta ja vuorovaikutus, joka rakentuu opetustoiminnan ympärille. Viralliseen kouluun kuuluu myös säännöt ja koulun sisäinen hierarkia opettajien, oppilaiden ja koulun muun henkilökunnan välillä. Kodin ja koulun välisen yhteistyön määrittely kuuluu myös viralliseen kouluun. Epävirallisella tai informaalilla koululla tarkoitetaan koulussa tapahtuvaa epävirallista vuorovaikutusta esimerkiksi oppilaiden kesken oleva toiminta, oppilaskulttuurit ja epäviralliset

erot opettajien ja oppilaiden välillä. Fyysinen koulu luo tilat viralliselle ja epäviralliselle koululle. (Metso 2004, 58–59.)

Koulun arkeen luen tässä tutkimuksessa kuuluvaksi fyysisen ja psyykkisen tilan. Fyysiseen tilaan kuuluu oppimisympäristö. Psyykkisellä tilalla tarkoitan lähinnä ilmapiiri- ja tunnetilaa. Näiden lisäksi koulun arkeen luen kuuluvaksi koulun arjen toiminnan ja toimijat. Piispasen (2008) mukaan oppimisympäristöllä tarkoitetaan muutakin kuin pelkkää koulurakennusta ja siinä tulee näkyä selkeästi koulun ja sitä ympäröivän yhteiskunnan yhteys. Fyysinen ympäristö yhdessä psyykkisten tekijöiden sekä sosiaalisten suhteiden kanssa muodostavat kokonaisuuden, jossa oppiminen ja opiskelu tapahtuvat. Tätä kokonaisuutta nimitetään myös oppimisympäristöksi. (Uusikylä 2006, 11–28.) Laineen (2000) on tutkimuksessaan erottanut fyysisen ja sosiaalisen tilan. Sosiaaliseen tilaan hänen mukaansa kuuluu toimintotila, ilmapiiri- ja tunnetila, kommunikatiivinen tila, kontrollitila sekä persoonallinen tila. (Laine 2000.)

2.2.1 Koulun arki toimintoina

Koulun arkikulttuuria on erityisesti nuorten ja koulun näkökulmasta tutkinut Laine (1997). Koulun institutionaalinen sfääri muodostuu toiminnallisesta rakenteesta, ajasta, tilasta ja rutiineista. Nämä ovat organisoituneet opettajakeskeisesti. (Laine 1997.) Laine (2000) on tutkinut myös nuorten oppilaiden koulukokemusten kuvauksia. Niiden mukaan koulupäivä tottumukset, tavat ja rutiinit järjestävät koulun arkipäivää. (Laine 2000.)

Laineen (2000) mukaan sosiaalinen tila voi koulussa kutistua pelkäsi toimintotilaksi. Toimintotila koostuu perinteisesti ajateltuna pelkästä oppituntityöskentelestä. Siihen kuuluu opiskelu, tehtävien tekeminen, läksyjen läpikäyminen ja uuden asian opettaminen ja omaksuminen. Tila muodostuu konkreettisesta toiminnasta, kun opettaja opettaa ja oppilaat kuuntelevat. Toimintotilan täyttää silloin konkreettinen toiminta ikään kuin rituaali vuorovaikutuksen sijaan. (Laine 2000, 32–37.)

Oppitunnit voivat kulua ikään kuin tietyn radan mukaan. Opettaja aloittaa tunnin, motivoi, antaa tehtävän annot ja laittaa alulle työskentelyn. Asiaa mahdollisesti kerrataan ja työskentely päätetään välitunnille siirtymiseen. Oppilaiden kanssa neuvottelu eri asioista, asiasta tai asian vierestä, ja auttaminen tuovat poikkeamia tähän tiettyyn rataan. Koulun aika menee eteenpäin vuosien ja luokkien ketjussa. Lukuvuoden jakaa kahteen osaan syys- ja kevätlukukausi. Välillä on vaihtelua tuovia lomia ja päivien ketjua viikoittain katkaisevat viikonloput. Luku-kaudet taas jakautuvat kuukausiksi ja viikoiksi. Viikot jakautuvat päiviksi ja päivät tunneiksi sekä välitunneiksi. Ajat ja tilat kytkeytyvät toisiinsa. On koulu-aika ja koulun tilat sekä vapaa-aika ja siihen liittyvät tilat. Koulun tilassa kohtaavat subjektiivinen ja institutionaalinen aika. Institutionaalinen aika on lineaarista, tasais- ta ajan kulkua. Subjektiivisella ajalla tarkoitetaan henkilökohtaista ajan kokemis- ta ja siihen liittyviä elämyksiä ja tunteita. Koulussa tietynlaisen ajan käytön kautta hallitaan esimerkiksi oppilaiden ryhmänmuodostusta. (Laine 1997.)

Laine nostaa tutkimuksessaan esille koulun arkikulttuurista koulun ja nuorten suhteen koulun tiloihin, aikaan sekä rutiineihin ja intensiteetin jännitteeseen. Koulun ja etenkin nuorten suhteeseen liittyy ristiriitaisuuksia ja ambivalensseja. (Laine 1997.) Kouluun kuuluu pienet ja suuret moraaliset kysymykset ja niiden ratkaiseminen neuvottelemalla ja tilanteiden määrittelyllä koulun toimijoiden kesken, koska koulu on sosiaalinen ja moraalinen yhteisö. Opettajat ylläpitävät ja edustavat koulun maailmaa. Sen ja oppilaiden kokemusmaailman kohtaami- nen voi aiheuttaa kitkaa ja vaikeita tilanteita. Kouluun kuitenkin kuuluu avoi- muus ja vaikeiden asioiden esille tuominen ja niiden pohdinta. (Suoranta 2003, 122–126.)

Koulun arki voi pitää sisällään monenlaisia tilanteita, tunteita ja ilmiöitä. Esimer- kiksi koulussa on tuntien odotusta ja asioiden opettelua kokeita varten. Siellä voi olla lähes kokoajan kamppailua tilanteiden hallinnasta ja vallasta opettajan ja oppilaiden kesken. Voi olla myös koulukiusaamista ja sen hiljaista hyväksy- mistä opettajien puolelta. Epävirallinen ja virallinen koulu voivat olla joissakin tapauksissa hyvin kaukana toisistaan. Epävirallista koulua voivat edustaa oppi-

laat ja virallista koulua opettajat ja rehtorit. Koulun henkilökunnalla saattaa olla ajatus, että koulusta pitää puhua positiivisesti ja vain kannustavia asioita. (Laine 1997.)

Virallinen, epävirallisen sekä fyysinen koulu kietoutuvat koulun arjessa toisiinsa, mutta analyttisesti nämä eri tasot ovat erotettavissa toisistaan (Metso 2004, 58–59; Paju 2011, 18–26). Virallinen koulu perustuu suunnitelmiin, päivämääriin, tiettyihin tunteihin ja opettaviin asioihin, kun taas epävirallinen koulu on vaikeasti ennakoitava, jatkuvasti muuttuva ja dynaaminen. Koulu on virallinen olemukseltaan. Suomessa koulua on käytävä, koska on oppivelvollisuus ja pakko. (Paju 2011, 18–26.)

Koulun arki ei ole mitenkään yksiselitteistä, vaan siihen vaikuttavat monet asiat. Koulun arki ei myöskään ole ongelmaton. Sen tuovat esille niin Laine kuin Suorantakin. Suoranta nostaa esille koulun arjen ongelmattomuuden. Peruskoulun ongelmista kertovat muun muassa kouluviihtyvyy- ja muut tutkimukset. Peruskoulussa on ongelmia ja sen tila ei ole niin hyvä. Kouluissa ongelmina on esimerkiksi kiusaaminen, väkivalta ja loppuun palaminen. Nämä koulun arjen ongelmat ovat tehotalouden tuottamia sosiaalisia ongelmia. Kaiken kaikkiaan lasten ja nuorten maailma ja koulu ei kohtaa. Suurin ongelma Suorannan mukaan on se, että koulun opetus ei innosta oppilaita opiskelemaan. (Suoranta 2003.)

Suoranta puhuu koulun olevan hyvin itseriitoinen ja korvaavan sillä itsekiittävyyttä. Esimerkkinä hän mainitsee metelin nousemisen Helsingin Sanomien toimittajan 1990-luvun lopulla koulusta tekemästä jutusta, jossa kuvattiin koulun arkipäivää tylsäksi ja ahdistavaksi. Tässä esimerkissä on jotakin samaa kuin siinä, että koulun käyntiä kuuluu esittää tylsäksi ja ahdistavaksi etenkin yläkoulussa. Myös opettajien ammattijärjestön lisäpalkan vaatimukset vetoamalla koulun tilaan voi olla sen palkkapolitiikkaa. (Suoranta 2003, 143.) Koulun todellinen arki on siis vaikeaa määrittää, koska asiaan vaikuttavat mahdollisesti totuttu

tapa kuvata koulun arkea tietyllä tavalla tai muut päämäärät, joiden takia koulun arkea on kuvattava tietyllä tavalla.

2.2.2 Koulun arki ja tilat

Laineen mukaan koulun tila ei ole neutraali tila, vaan tilaan liittyy puolin vallankäyttö. Vallankäyttö näkyy tilassa esimerkiksi yksityiskohdissa ja materiaaleissa. (Laine 1997, 51–64.) Koulun fyysinen ympäristö muodostuu koulurakennuksesta, pihasta rakennuksineen ja koulun ympärillä olevasta luonnosta tai muusta ympäristöstä (Kantola 1989, 110). Metso tarkoittaa fyysisellä koululla tilan, liikkeen, äänen, ajan ja ruumiillisuuden säätelyä koulussa (Metso 2004, 58–59). Fyysinen koulu kiinnittää ja paikantaa toimintoja tiettyyn tilaan. Koulussa tila määrittelee oppilasta. Oppilaalle koulun piha tai käytävä on avoin tila. Luokkahuone taas on oppilaalle suljettu tila, jossa opettaja käyttää suljetun oven takana valtaansa. Jos ovi luokasta avataan käytävälle, tila muuttuu oppilaalle puolijulkiseksi. Opettaja määrittelee luokkahuoneen tilaa oven sulkemisella tai avaamisella. Luokan oven sulkeminen on merkki tunnin alkamisesta. Luokassa opettaja saa seisoa, mutta oppilaan on useimmiten istuttava pulpetissaan omalla paikallaan. Pulpetissa istuttaessa kuunnellaan ja työskennellään. Luokkahuoneen perusvarustuksessa ja sisustuksessa korostuu asiallisuus, pelkistys ja kestävyys. Luokassa ei ole mitään ylimääräistä. (Laine 1997, 51–64.)

Kouluun liittyy niin fyysinen kuin emotionaalinen puoli. Koulussa siirrytään tilasta toiseen fyysisesti, mutta myös emotionaalisesti. Opettaja ohjaa toiminnallaan tiloihin siirtymistä. Tilanteet voivat vaihtua nopeasti ja erilaiset tilanteet voivat olla päällekkäin. Koulun todellisuus jakautuu opettajien ja oppilaiden todellisuuteen, joiden vuorovaikutus on dynaamista ja jatkuvasti muotoa hakevaa. Opettaja edustaa virallista koulua ja rationaalisuutta. Oppilaat edustavat taas emotionaalisuutta, affekteja ja prosesseja. Koulussa vallitsee ikään kuin tunneneri, joka hetkessä voi muuttua ja välillä kiteytyä tilanteiden, aistimusten, kehollisuuden ja tuntemusten vaihtuessa. Oppilaiden on oltava pulpetissa ikään kuin ameeboita. Näin heillä on mahdollisuuksia muokata tunteitaan. Koulussa ominä, ruumis ja tunteet on oppitunneilla jollakin tapaa unohdettava ja keskityttä-

vä tekemään opettajan antamia tehtäviä (Laine 1997). Laine (2000) erottaa sosiaalisiin tiloihin kuuluvaksi toimintotilan ohella ilmapiiri- ja tunnetilan. Siinä opettajan tunnetilat muodostavat uuden ulottuvuuden ja piirteen oppituntiin. Oppilaat aistivat tämän tunnetilan. He tunnustelevat sitä ja herkistyvät tälle ilmapiiritilalle heti, kun opetus alkaa. (Laine 2000, 32–36.)

Koulussa tiloihin kytkeytyy tunteita. Eri tunteet kytkeytyvät eri tiloihin. Tilaan liittyvät tunteet määrittelevät oppilaan ja opettajan olemista ja toimimista omassa roolissaan. Koulussa henkilökohtainen ajan kokeminen on unohdettava. On vain kestettävä koulupäivän tuntumista pitkältä ja ikävältä. Omat tunteet on hallittava ja keskityttävä annettuihin tehtäviin. (Laine 1997.) Koulukulttuuriin liitetään usein asiallisuus ja tehokkuus. Suoranta puhuu siitä, että koulukulttuuri jotenkin sulkee koulun ulkopuolelle mielihyvän. Esimerkiksi opettajan on ikään kuin vaihdettava arkiminä koulutilaan tullessa kollektiivisesti valituksi ja otaksu-miin perustuvaksi roolinaamioksi (Suoranta 2003, 63).

Suorannan yhteisöllisyyden rakentaminen ei ole koulussa välttämättä yksinkertaista. Muutenkaan hänen mukaansa yhteisöllisyys ei ole muodissa, koska se ei kuulu opetusviranomaisten kärkihankkeiden sisältöihin. (Suoranta 2003, 122–126.) Vaikka Suoranta ei pidä yhteisöllisyyttä muodikkaana, aika on muuttunut enemmän yhteisöllisyyttä arvostavampaan suuntaan monissa koulussa inkluusiivisen koulukulttuurin myötä.

Hyvä fyysinen ja psyykinen ympäristö ohjaa oppilaita hyvään oppimiseen (Kantola 1989, 110). Hyvä ilmapiiri sekä motivaatio edistävät oppimista (Piispainen 2008, 142–143). Koulussa viihtymättömyys voi johtua huonosta ympäristöstä (Kantola 1989, 110). Ilmapiiri koulussa vaikuttaa niin oppilaisiin, opettajiin, koulun muuhun henkilökuntaan kuin vanhempiin ja koulua ympäröivään yhteiskuntaan (Lindh & Sinkkonen 2009, 137; Stoll 1999, 34). Koulun sisäinen ilmapiiri muodostuu koulua ohjaavasta kulttuurista (Lahti 1989, 125).

Uusikylän mukaan koulun tiloja tärkeämpää on koulun henki, ilmasto. Koulun tunneilmastoon kuuluvat kolme asiaa. Ne ovat yhteisyyden tunne, henkilöko-

taisten suhteiden lämpö ja sivistyneisyys sekä turvallisuuden tunne. Yhteisyyden tunteella tarkoitetaan ihmisen tunnetta siitä, että hän kuuluu johonkin ryhmään, sen tavoitteisiin ja arvoihin. Henkilökohtaisten suhteiden lämmöllä ja sivistyneisyydellä tarkoitetaan sitä, että hyvässä koulussa ihmiset kunnioittavat toisiaan. Lisäksi he pitävät huolta toinen toisistaan ja välittävät. Henkilösuhteet ovat siis hyvät. Turvallisuuden tunteeseen kuuluu se, että koulun pitää olla lapselle hyvä ja turvallinen ilmapiiriltään niin psyykkisesti kuin fyysisestikin. Turvalisessa ilmapiirissä uskalletaan ottaa riskejä ja siitä huolimatta tunnetaan itsevarmuutta ja hyväksyntää. Hyvässä koulussa ei ole kiire ja siellä jokainen kelpaa sellaisena kuin on. (Uusikylä 2006, 11–28.)

Koulun työskentely ilmapiiri voi olla avoin tai kielteinen. Avoimeen ilmapiiriin kuuluu esimerkiksi kiinnostunut, ymmärtävä ja toisten mielipiteitä kunnioittava asenne sekä erilaisuuden hyväksyminen. Luottamuksellisuus, toisten tukeminen, keskustelu erimielisyyksistä kuuluvat siihen myös. (Hämäläinen & Sava 1989, 26–34.) Kielteiseen ilmapiiriin taas voi kuulua esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin vaikeudet, toisten alistamista, kateutta, kiusaamista, epärehellisyyttä ja valittamista. (Hämäläinen & Sava 1989, 26–34.)

2.3 Aiempi tutkimus

Kaarlo Laine (2000) on tutkinut koulun arkea erityisesti 7.-9. luokkaa käyvien nuorten kokemana. Luokkahuone on nuorten kokemusten mukaan yleisin tila oppitunnin ympäristöksi. Sen ajatellaankin olevan lähes automaattisesti oppitunnin paikka. Luokkahuoneessa oppilaan fyysinen paikka, eräänlainen kiintopiste on pulpetti, kun taas opettajalla on opettajan pöytä. Opettaja luo läsnäolollaan luokkahuoneesta oppimisympäristön ja toimintotilan sekä keskipisteen tapahtumille. Sosiaalinen tila on tutkimuksen mukaan fyysistä tilaa keskeisempi. Sen kautta muodostuu tunne- ja toimintatila vuorovaikutuksessa koulun osapuolten kesken. Koulun erilaisia sosiaalisen tilan muotoja ovat toimintotila, ilmapiiri- ja tunnetila, kommunikatiivinen tila, kontrollitila ja persoonallinen tila. Toimintotilaan kuuluu perinteinen oppituntityöskentely, johon kuuluu opiskelu, tehtävien tekeminen, läksyjen läpikäyminen ja uuden asian opettaminen. Sosiaali-

nen tila voi olla pelkkä toimintotila. Oppitunneista voi tulla ikään kuin rituaaleja, joita toistetaan. Oppilaat tulevat tunteja kuuntelemaan ja opettaja puhuu, mutta oppilaat eivät jaksa kuunnella. (Laine 2000.)

Paju (2011) teki etnografista tutkimusta koulututkimusta, jossa hän kuvasi ja analysoi eteläsuomalaisen kaupungin yhtenäiskoulun yhdeksännen luokan elämää ja toimintaa yhden lukuvuoden ajan. Etenkin yläkoulussa on kouluvas-
taisuutta oppilaiden joukossa, mutta myös koulumyönteisyyttä. Koulussa on virallinen ja epävirallinen koulu. Virallinen koulu pyrkii hajottamaan yhteisöjä ja yhteisöllisyyttä, koska kaikki yhteisöt ja yhteisöllisyys ei ole toivottua. Kaikkea yhteisöllisyyttä ja sosiaalisuutta ei koulussa pidetä positiivisena asiana. Koulussa on erilaisia opiskelijoita hiljaisia ja kilttejä tyttöjä, koviksia ja hikkejä. Koululuokassa oppilaat tuntevat jotenkin toisensa, mutta silti voi olla, että jotkut oppilaat voivat viettää samassa luokassa vuosia puhumatta kertaakaan keskenään. Kiusaaminen tuli tutkijoille tutuksi ryhmäilmiöksi jo parin viikon koulun käynnin jälkeen. Suorittaminen on koulussa jokapäiväinen ilmiö ja se on koulu olemus, joka on läsnä kaikkialla ja koko ajan. Se ilmenee kiireenä, mutta toisaalta samaan aikaan ajan tappamisena koulun tiloissa. Pajun mukaan oppiminen peittyikin suorittamisen alle. Suorittaminen selittää sitä, että erilaiset ihmiset ja yhteisöt toimivat koulussa päivästä toiseen melko hyvässä sovussa. (Paju 2011.)

Ahonen (2005) on tutkinut kolmen rovaniemeläis- ja yhden inarilaiskoulun 6-8. luokan oppilaiden kouluviihtyvyyttä selittäviä tekijöitä regressioanalyysien avulla. Tutkimukseen osallistui 1148 oppilasta. Ahosen mukaan kovin kattaviin tuloksiin ei tällä tutkimuksella päästy, mutta tuloksina voidaan todeta, että koululla ja erityisesti sen ilmapiirillä on suuri vaikutus koulunkäynnistä pitämiseen ja koulussa viihtymiseen. Kuitenkin tutkimukseen osallistuneista vain 54 % oli sitä mieltä, että koulussa on positiivinen ilmapiiri. Koulujen haasteena on tulevaisuudessa parantaa ilmapiiriä, koska koulussa viihtyminen ja ilmapiiri ovat tärkeitä oppimisen ja koulussa työskentelemisen kannalta. (Ahonen 2005.)

Ozcinar & Ekizoglu (2013) tekivät toimintatutkimusta, jossa tutkijat kehittivät blogin käytettäväksi helpottamaan vanhempien osallistumista ja panivat toi-

meen prosessin, jossa opettajat ja vanhemmat bloggasivat. Opettajat lähettivät viestejä ja tehtäviä lapsille ja vanhemmille. Lapset ja vanhemmat tekivät blogin kautta saamiaan tehtäviä yhdessä. Tutkimukseen osallistui 20 esikoululaista vanhempineen yhden lukuvuoden ajan. Tutkimuksessa selvitettiin vanhempia haastatteleamalla ja keräämällä heiltä havaintolomakkeita esimerkiksi, kuinka lähestymistapaa ja blogia voitaisiin parantaa. Tutkimuksen tuloksena todettiin, että blogi tukee tehokkaasti vanhemman osallistumista ja sen käytöstä on monia etuja niin lapselle kuin vanhemmallekin. Se auttaa vanhempaa kehittämään tiivistä suhdetta lapseensa. Lisäksi blogi turvaa vanhemman aktiivisempaa osallistumista parantamalla kodin ja koulun välistä viestintää. Tutkimuksessa selvisi, että vanhemmat haluavat enemmän tietoa koulusta, luokasta ja oppilaiden toiminnasta. (Ozcinar & Ekizoglu 2013.)

Family Child Learning Centerin käytäntöön integroidussa tutkimuksessa pyrittiin kehittämään vanhempien ja ammattilaisten suhdetta autismilasten esikoulussa Midwestin lähiössä Yhdysvalloissa. Tutkimukseen osallistui kaksi luokkaa, joissa oli yhteensä kymmenen 3-5 vuotiasta lasta sekä 3-4 aikuista molemmasta luokasta. Ammatillaiset pitivät päivittäin jokaiselle lapselle omaa blogia kolmen vuoden ajan. Niiden merkintöjen avulla vanhemmat saavat käsitystä esimerkiksi lapsensa kehityksen tavoitteista ja tavoitteiden toteutumisesta sekä saavat tiedotteita koulusta. Blogissa lasta ja lapsen toimintaa kuvataan myönteisesti ja näin kannustetaan vanhempaa näkemään lapsensa vahvuuksia. Blogin avulla myös annetaan tietoa lapsen vanhemmille. Blogin avulla vanhemmat voivat paremmin tuntee olevansa yhdistettyjä lapsensa koulun käyntiä kohtaan. Blogin avulla vanhemmat ja opettajat voivat kommunikoida molemmin puolisesti. Suurimpana etuna blogien käytöstä pidetään lisääntyneitä yhteydenpitoa vanhempiin. Blogin avulla vanhempi saa yksityiskohtaista tietoa lapsen päivästä. Se on erityisen tärkeää erityistä tukea tarvitsevan lapsen vanhemmille, koska lapsen keinot kertoa omasta koulupäivästä ovat usein rajalliset. Blogin kautta voidaan halutessa jakaa tietoa lapsen koulun käynnistä myös muille lapsen hoitajille tai lapsen arjessa muuten läsnä oleville henkilöille kuten lähisukulaisille. Lapsen myönteisen kouluarjen jakamisen kautta lasta ja esimerkiksi lapsen oppimista ja

tapoja voi lapsen perhe ja muu lähipiiri ymmärtää paremmin. Kun vanhempi lukee blogia yhdessä lapsen kanssa, se vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Blogiin arkistoituu lapsen arkea. (Powell & McCauley 2011.)

Nikkarikoski (2006) on tutkinut pro gradussaan sanomalehtien kautta muodostuvaa koulu- ja opettajakuvaa Helsingin Sanomien ja Ilkan peruskoulua ja opettajaa koskevassa uutisoinnissa. Hänen tutkimuksessa koulukirjoittelussa esiintyivät arkidiskurssi, resurssidiskurssi, hyvinvointidiskurssi ja tulosturssi. Arki ja resurssit ovat eniten esillä. Koulun arkidiskurssissa koulu näyttäytyy erilaisten tapahtumien ja juhlien, opettajan ammatin sekä opetussuunnitelmien kautta. Resurssidiskurssi keskittyy opettajien työtilanteeseen, kouluverkkoon ja valinnaisuuteen. Hyvinvointidiskurssi tuo esille koululaisten hyvinvoinnin ja siihen liittyviä asioita kuten terveyden ja kiusaamisen. Tulosturssissa puhutaan tavoitteista yleisesti ja oppiaineittain sekä Pisa-tutkimuksesta. (Nikkarikoski 2006.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni aihe on koulun arjen representaatiot koulujen blogeissa. Tavoitteena on tuottaa lisätietoa koulujen blogeista koulun arjen kuvaajana. Päättökysymys on:

1. Millaisena koulun arkea kuvataan alakoulujen blogeissa?

Alatutkimuskysymyksiä ovat:

2. Millaisena toimintoja blogipostauksissa kuvataan?
3. Millaisena ympäristöä kuvataan blogipostauksissa?

Tutkimuskysymykseni pohjautuvat representaation ja koulun arjen käsitteisiin, jotka ovat tutkimuksessani keskeisiä käsitteitä. Niitä olen esitellyt tarkemmin teoreettisessa viitekehyksessä.

3.2 Tutkimusaineiston keruu

Tutkimuksen aineiston olen kerännyt internetistä suomalaisten alakoulujen blogeista maaliskuussa vuonna 2013. Koulujen blogeja löytyy netistä kymmeniä. Kouluilla voi olla blogeina koko koulun yhteinen blogi, luokan omia blogeja sekä koulun johtajan tai rehtorin blogi. Tässä tutkimuksessa tarkastelen koko koulun yhteisiä blogeja. Olen rajannut aineiston koskemaan alakoulujen blogeja, koska alakouluikäisten lasten vanhemmille tiedon saaminen koulun arjesta sekä kodin ja koulun yhteistyö on erityisen tärkeää.

Alakoulujen blogeja olen internetistä etsinyt blogilista.fi-palvelun sekä hakukoneiden kuten goole-hakupalvelimen avulla. Olen rajannut aineistoksi alakoulujen blogeja eri puolelta Suomea niin Etelä-, Keski-, ja Pohjois-Suomesta. Olen valinnut tutkimukseen sellaisia blogeja, joissa kerrotaan koko koulun arjesta yleisesti esimerkiksi mitään tiettyä oppiainetta tai luokkaa painottamatta. Tutkimuksessa mukana olevat blogit ovat avoimesti internetissä saatavilla olevia.

Julkisesti internetissä saatavilla olevia blogitekstejä saa käyttää tutkimusaineistona ilman erityistä lupaa, koska blogin kirjoittaja on rajannut tekstinsä julkisesti saataville ja kaikkien luettaviksi. Tutkimuksen eettisyyden kannalta on hyvä ilmoittaa blogien pitäjille, että heidän blogitekstinsä ovat osa tutkimusaineistoa ja pyytää lupaa ottaa sitaatteja blogista. Tutkimukseen lainattujen blogitekstisitaattien kautta joku voi saada selville, miltä internetsivulta sitaatti on otettu. Esimerkiksi laittamalla tutkimuksesta jonkin blogista otetun sitaatin johonkin internetin hakukoneista, voi päästä kyseisen koulun blogisivuille ja nähdä koko blogitekstin sekä nimimerkin, jota kirjoittaja käyttää. Ihmisten yksityisyyttä tulee kunnioittaa ja heillä tulee olla oikeus määrätä, mitä tietoja he antavat tutkimukseen, koska ihmiset saattavat olla tunnistettavissa tutkimusteksteistä (Kuula 2006 64–65). Lähetin koulujen rehtoreille sähköpostiviestin, jossa kerroin tutkimuksesta ja pyysin lupaa sitaatteihin. Sain neljältä koululta luvan sitaatteihin. Yksi koulu pyysi, että en ottaisi heidän blogistaan sitaatteja. Yhdeltä kouluista en ole saanut viestiin vastausta, joten en ota heidän blogistaan sitaatteja. Tutkimuksessani en mainitse koulujen nimiä. Koulujen toimintakontekstista kerron koon ja sijainnin niin, että kouluja ei olisi mahdollista suoraan tunnistaa.

3.3 Tutkimusaineisto

Tutkimuksessani on kuusi alakoulun blogi, joista olen kerännyt tutkimusaineistokseni yhteensä 88 blogipostausta. Koulujen bloggaamisessa on eroja niin päivitysaktiivisuudessa kuin kokemuksesta blogin pidosta. Jotkut koulut ovat pitäneet blogia jo useita vuosia, kun taas joillakin kouluilla bloggaus on vasta aloitettu. Myös blogipostausten julkaisutahdissa on eroja. Toiset koulut ovat tuotteliaampia julkaisijoita ja julkaisevat jopa useita blogipostauksia päivässä, kun taas joillakin kouluilla blogipostauksia löytyy huomattavasti vähemmän ja harvemmin julkaistuna. Olen valinnut tutkimukseeni niin useammin päivittyviä kuin harvemmin päivittyviä blogeja. Yhtenä perusteena blogien valitsemiselle olen käyttänyt sitä, että kyseinen blogi on tällä hetkellä toiminnassa.

Tässä tutkimuksessa tarkastelemani blogit koostuvat tekstistä ja kuvista. Blogipostaukset tutkimusainesitossani ovat vaihtelevan pituisia. Ne voivat olla pituu-

deltaan vajaasta puolesta sivusta jopa moneen sivuun. Yleensä pitemmät postaukset sisältävät useampia isoja kuvia. Sivumäärinä aineiston kokoa on hyvin vaikea arvioida. Kuvaus- ja kirjoitustyyli vaihtelevat blogeittain. Toisissa blogeissa kirjoitukset ovat enemmän suunniteltuja kuin toisissa. Tekstien tyyli vaihtelee jonkin verran blogikohtaisesti. Joissakin koulujen blogeissa on enemmän kerronnallinen tyyli ja saatetaan käyttää esimerkiksi murretta, kun taas useimpien blogien tekstit ovat tyyliltään hyvin asiatekstimäisiä. Kieliasultaan blogit vaihtelevat. Toisissa on enemmän kirjoitusvirheitä, kun taas toiset ovat kieliopillisesti hyvin kirjoitettuja tekstejä. Kuvien laatu vaihtelee.

Blogitekstien kirjoittajina tutkimuksessa olevissa blogeissa on useimmiten tekstien tasosta, tyylistä ja muotoilusta päätellen joku koulun aikuinen, todennäköisesti opettaja. Opettajien iäkiä ei voi tietää. Ainakin kahdessa blogissa kirjoittajina on myös koulun oppilaita, jotka ovat iältään mahdollisesti enintään noin 12-vuotiaita ja vähintään sen ikäisiä, että osaavat kirjoittaa jo kokonaisia lauseita. Niin opettajat kuin myös oppilaat elävät kouluarkea ja kirjoittavat sitten blogeihin koulun käyntiin liittyviä tekstejä.

Tutkimusaineistoni muodostuu 88 blogipostauksesta, joiden jakautuminen blogien ja julkaisukuukauden mukaan esitetään taulukossa 1. Blogipostaukset ovat kuuden alakoulun blogista. Olen ottanut tarkasteluun kahden kuukauden aikana vuonna 2013 tammi- ja helmikuussa julkaistut blogitekstit. Blogipostaukset eli blogimerkinnot ovat kirjoituksia, joissa on päivämäärä ja yleensä myös otsikko. Ne muodostuvat tekstistä ja usein myös kuvista. Tutkimuksessani analysoin tekstiä ja kuvia kokonaisuutena. Yleensä blogipostauksia voi kommentoida esimerkiksi blogin lukijat. Kommentit olen tutkimuksessa jättänyt tutkimusaineiston ulkopuolelle, koska olen kiinnostunut nimenomaan siitä, miten koulun toimijat itse representoivat arkeaan.

Taulukko1. Blogipostausten määrän jakautuminen blogeittain ja kuukausittain.

Blogin nimi	Tammikuu 2013	Helmikuu 2013	Yhteensä
Blogi 1	7	7	14
Blogi 2	5	22	27
Blogi 3	13	3	16
Blogi 4	1	4	5
Blogi 5	7	9	16
Blogi 6	4	6	10
Koko aineisto yhteensä	37	51	88

Tutkimuksessa mukana olevista blogeja pitävistä alakouluista neljä, blogi 1, blogi 2, blogi 3 ja blogi 5, ovat melko pieniä tai todella pieniä alakouluja. Kaksi muuta koulua, joiden blogeja tutkimuksessa tarkastelen, ovat suuria alakouluja. Blogia 4 pitävä koulu on todella iso noin 630 oppilaan koulu, joka toimii kahdessa eri toimipisteessä. Blogia 6 pitävä koulu on hiukan pienempi koulu, jossa on yli 450 oppilasta ja koulu toimii monessa rakennuksessa. Suurten koulujen, joiden blogeja tutkimuksessa tarkastellaan, ovat Uudeltamaalta ja Pirkanmaalta. Pienemmät blogeja pitävät koulut ovat Varsinais-Suomesta, Etelä-Savosta, Etelä-Pohjanmaalta ja Lapista.

3.4 Tutkimusaineiston analyysi

Tutkimusaineiston analyysimenetelmänä olen soveltanut teorialähtöistä sisällönanalyysiä, koska tutkimustani ohjaa representaation käsite. Tuomen ja Sarajärven mukaan sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä, jonka avulla on mahdollista tehdä monenlaista tutkimusta. Sitä voidaan käyttää tutkimuksessa väljänä teoreettisena viitekehyksenä esimerkiksi osana erilaista analyysikokonaisuutta tai yksittäisenä metodina. Sisällönanalyysiä voidaan tehdä aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti ja teorialähtöisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–124.)

Sisällönanalyysi on tekstianalyysiä, jonka avulla voidaan tutkia hyvin monenlaisia dokumentteja esimerkiksi kirjoja, päiväkirjoja, puhetta ja keskusteluja. Dokumentilla tarkoitetaan tässä yhteydessä melkein mitä tahansa materiaalia, joka on muutettu kirjalliseen muotoon. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–124.) Tässä tutkimuksena dokumenttina on koulujen blogitekstejä. Ne ovat kirjallisessa muodossa ja ne ovat verrattavissa joltakin osin päiväkirjaan.

Sisällönanalyysin avulla saadaan tutkimusaineisto järjesteltyä johtopäätöksien tekemistä varten. Sen avulla ei voi kuitenkaan tehdä johtopäätöksiä, vaan pohdintaa tekee tutkija ajattelunsa avulla sisällönanalyysin tuottamien raaka-aineiden pohjalta. (Grönfors 1982, 160–161.) Mielekkäiden johtopäätöksien tekeminen on sisällönanalyysin haaste (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Tavoitteena laadullisessa analyysissä kuten sisällönanalyysissä onkin luoda aineistoon selkeyttä. Näin saadaan tuotettua uutta, tiivistettyä, selkeää ja mielekästä tietoa tutkimuskohteesta aineiston sisältää informaatiota kadottamatta. (Eskola & Suoranta 1998, 138.) Sisällönanalyysin avulla etsitään merkityksiä, kun taas diskurssianalyysin avulla analysoidaan sitä, miten merkityksiä tuotetaan tekstissä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104). Tässä tutkimuksessa olen etsinyt koulun arjen merkityksiä koulujen blogeissa sen sijaan, että olisin tarkastellut, miten niitä tuotetaan esimerkiksi kielen keinoin.

Laadullisen aineiston analyysiä on mahdollista tehdä aineistolähtöisesti, teoriasidonnaisesti tai teorialähtöisesti. *Aineistolähtöisessä analyysissä* tutkimusaineistosta pyritään muodostamaan teoreettinen kokonaisuus. Siinä analyysiyksiköt eivät ole ennalta päätettyjä, vaan ne poimitaan aineistosta. Aineistolähtöinen analyysi on vaikeaa toteuttaa esimerkiksi havaintojen objektiivisuuden kannalta. *Teoriaohjaavassa analyysissä* on pyritty ratkaisemaan aineistolähtöisen analyysin ongelmakohtia. Siinä analyysiyksiköt valitaan myös aineistosta kuten aineistolähtöisessä analyysissä, mutta ne eivät pohjautu suoraan teoriaan tai teoria toimii apuna analyysin etenemisessä. Perinteinen analyysimalli on *teorialähtöinen analyysi*, jossa aineiston analyysiä ohjaa tietty teoria, malli tai aikaisemman tiedon perusteella luotu kehys kuten tutkimuksessa kiinnostavat, kes-

keiset käsitteet. Teorialähtöisessä analyysissä teoria ohjaa tutkimusta läpi tutkimuksen teoreettisesta osasta tutkimuskysymysten kautta tutkimuksen tuloksiin ja johtopäätöksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–98.) Tässä tutkimuksessa analyysimallina on teorialähtöinen analyysi, koska tutkimuksessa olen määritellyt teoreettisen viitekehyksen keskeisine käsitteineen ja teoria ohjaa tutkimustensa alusta loppuun.

Analysoin blogipostauksia kuvia ja tekstiä sisältävinä kokonaisuuksina, koska määrittelen representaation verbaalisen ja visuaalisen esityksen kokonaisuudeksi. Näin on mahdollista analysoida kuvien ja verbaalin kielen yhdessä tuottamia merkityksiä. (Mäkiranta 2010, 102.) Representaatiota voidaan tarkastella monesta näkökulmasta. Mahdollisia tarkastelunäkökulmia ovat esimerkiksi tekstin realistisuus, median vastaanottajalle todellisuudesta antavan kuvan todennukaisuus, valinnat kerrottavista asioista ja näkökumista sekä ketkä ovat mediassa läsnä tai poissa. Lisäksi voidaan tarkastelunäkökulmina käyttää median puolueellisuutta ja objektiivisuutta näkemyksiin maailmasta ja arvoista, stereotyyppien esittämistapaa mediassa, representaatioista tehtäviä tulkintoja sekä representaatioiden vaikutuksia näkemyksiin aiheista. (Buckingham 2003, 58.) Tämän tutkielman näkökulma representaation tarkasteluun koostuu kerrottavista näkökulmista, ketkä toimivat ja millaisen kuvan blogit koulun arjesta antavat.

Laadullisen aineiston analyysi alkaa aineiston järjestelystä. Ennen järjestelyä aineisto on tietenkin ensin kerätty, saatettu tekstuaaliseen ja käsiteltävään muotoon. Tämän jälkeen kannattaa lukea aineistoa. Samalla sitä voi jäsentää esimerkiksi keskittymällä johonkin tiettyyn teemaan. Tämän jälkeen aineistoa voidaan analysoida soveltamalla jotakin analyysimenetelmää, esimerkiksi sisällönanalyysiä, teemoittelua tai diskurssianalyysiä, aineiston laadusta riippuen. Analyysimenetelmät eivät ole mitenkään selvärajaisia, vaan ne usein kietoutuvat toisiinsa ja harvoin voi soveltaa vain yhtä analyysitapaa. (Eskola & Suoranta 1998, 150–162.) Tutkimuksen analyysi voikin toteutua monella tavalla (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–94).

Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä aineiston luokittelu perustuu aiempaan teoreettiseen viitekehykseen. Se voi olla esimerkiksi teoria tai käsitteitä, joka ohjaa analyysiä. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä muodostetaan ensin analyysirunko, joka voi olla väljäkin. Sen sisälle muodostetaan luokituksia tai kategorioita. Analyysirungon avulla aineistosta voidaan poimia siihen kuuluvat asiat ja ne asiat, jotka jäävät analyysirungon ulkopuolelle. Analyysirunko voi olla myös strukturoitu. Silloin aineistosta kerätään vain niitä asioita, jotka sopivat analyysirunkoon. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103 – 120.)

Ensimmäiseksi tulostin tutkimusaineistoni paperille netistä ja järjestelin aineistoa. Laskin blogimerkintöjen määrät niin kuukausittain kuin blogeittain. Analyysissä olen edennyt blogimerkintä kerrallaan ja esittänyt aineistolle seuraavia kysymyksiä:

- Millaisia aiheita nousee esille?
- Millaisesta toiminnasta puhutaan?
- Kuka toimii tai tekee?
- Millainen on fyysinen ympäristö?
- Millainen on psyykinen ympäristö?

Kysymykset ovat olleet ikään kuin analyysirunkona. Lukiessani blogitekstejä läpi olen kysymysten pohjalta koonnut jokaisesta blogista käsitekartan, johon olen koonnut aineistolle esittämieni kysymysten vastauksia. Käsitekartta helpottaa sisällönanalyysiä (Metsämuuronen 2001, 54). Sen avulla tutkijan on mahdollista hahmottaa suurempi kokonaisuus osineen yhtä aikaa. Käsitekartan eri osien suhteet näkyvät selvemmin. Se myös helpommin nostaa esiin oleelliset ja epäoleelliset asiat ja auttaa tutkijaa huomaamaan ne. (Syrjäläinen 1994, 94.) Metsämuuronen (2000, 58–59 ja 65–66) on soveltanut Syrjäläisen (ks. Syrjäläinen 1994) menettelytapaa analyysistä ja käsitekartoista ja käyttänyt tutkimuksessaan käsitekarttoja kokoamalla ja muuntamalla lomakkeiden kirjoitettuja tekstejä käsitekartoiksi ja luokittelemalla käsitekarttojen sisältöjä luokiksi. Olen käyttänyt ja soveltanut käsitekarttaa tässä analyysissä Syrjäläisen ja Metsämuurosen tapaan helpottamaan aineistolle esittämieni kysymysten vastausten koontia ja

helpommin hahmottamaan kokonaisuutena jokaisen blogin sisältöä. Käsitekarttoista kokosin tekstinkäsittelyohjelmaan jokaisesta käsitekartasta aina yhden kysymyksen vastaukset yhteen. Siirtelin ja järjestelin samaan aiheeseen liittyvät vastaukset ja kategorisoin niistä keskeisiä teemoja. Teemoittelun avulla pyritään ryhmittelemään aineistosta teemoja, joista voidaan nostaa tutkimuskysymyksiä valaisevia sitaatteja tulkittaviksi (Eskola & Suoranta 1998, 150–186). Tutkimustuloksia olen esitellyt teemojen mukaan ja nostanut tuloksiin aineistosta sitaatteja. Tutkimuksen tuloksia ja johtopäätöksiä olen peilannut tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen ja aiempaan tietoon.

4 KOULUN ARJEN KUVAUS BLOGEISSA

4.1 Aiheet

Alakoulujen blogeista nousee esille neljä keskeistä aiheteemaa (ks. taulukko 2).

Taulukko 2. Blogipostausten keskeisimmät aiheet ja esimerkit niistä.

Keskeiset aiheet	Esimerkiksi
Töiden esittely	askartelut, runot, piirroksot, pienet esitelmät, tarinat
Tapahtumat ja erityispäivät	kisat, teemaviikot, talvitapahtumat, teemapäivät kuten taidepäivä, toinen toista päivä, vierailut, esitykset, luokkaretki
Liikunta	vuoden ajan tyypillinen liikunta, hiihto, pulkkailu, hiihtokisat
Ohjeistus ja tiedotus	tiedotus tulevaan tapahtumaan, kilpailuun tai liikuntaan liittyen, tietoiskut muista aiheista

Ne ovat tapahtumat ja erikoispäivät, töiden esittely, liikunta ja ohjeistus. Koulujen blogeista nousee yhtenä teemana esille tapahtumat ja erityispäivät. Sellaisia ovat esimerkiksi erilaiset koulussa olleet teemapäivät- ja viikot, vierailut jonnekin koulusta ja koulussa käyneistä vierailijoista kertominen. Koulussa on esimerkiksi käynyt vieraita, jotka ovat esittäneet oppilaille jotakin ehkä tavallisesta kouluaineesta poikkeavaa. Tästä sitten kerrotaan blogissa.

Meillä kävi mukavia vieraita. Erään koulun opiskelijat Pohjois-Savosta vierailivat koululla. He esittivät draamaa, jota olivat koulussaan opetelleet. (Blogi 2)

Aamupäivällä englannin opiskelijat saivat pelata Cluedoa englanniksi saarella vierailevan Fredin ja hänen lastensa kanssa. Ensimmään käännettiin säännöt ja nimitykset. (Blogi 3)

Tänään sitten peuhattiin koko aamupäivä... Suomen ladun väki toi lumikenkiä mukanaan, joten yksi ryhmä pääsi heti rämpimään hankkeen... toiset painuivat mäkeen testaamaan liukurit, stiigat, lumilaudat ym. välineensä... ja tietysti hiihdettiin ja luisteltiinkin.. (Blogi 5)

Vierailut ja teemapäivät tuovat vaihtelua koulun arkeen. Laineen (1997) tutkimuksessa tutkijoiden, vieraiden, läsnäolo koulussa toi vaihtelua ja oli poikkeustilanne oppilaille. Vierailu tuo poikkeamaa päivän kulkuun ja on vieras elementti koulupäivässä. Oppilaat olivat mielellään tulossa tutkijoiden haastatteluun ja vierailu onnistui hyvin. Näin he pystyivät saamaan hetken hengähdysten tavallisesta päivän kulusta ja vapaatila - ja aikaa virallisen koulun toiminnasta siemällä hetken tutkijoiden outoja kysymyksiä. Oppilailla oli jonkinlaisia pyrkimyksiä institutionaalisen ajan katkaisemiseen, tunnilta pois pääsyyn ja ajan muuntamiseen paremmin omiin tavoitteisiin ja tarpeisiin sopivaksi esimerkiksi ryhmähaastattelu tilanteessa oppilaat pyysivät venyttämään haastattelua, että heidän ei tarvitsisi mennä enää tunnille. Opettajien mielestä oppitunnit ovat päivän rakenne, joista on vaikeaa luopua. (Laine 1997.)

Myös Paju (2011) kertoi tutkimuksessaan arjen ja juhlan vuorottelun merkityksestä. Koulun toimintaan vaikuttaa arjen ja juhlan vuorottelu, koska juhlat rikkoivat arjen tyypillisiä asetelmia ja oppilaat ja opettajat ovat juhlassa enemmän samassa tilanteessa ja oppilaat voivat olla esiintyjinä ja opettajat yleisönä. Koko koulun yhteisten tilaisuuksien aikana Pajun tutkimuksen mukaan koulussa oli lähes yleinen anteeksianto koko koulun väen keskuudessa. Tämä oli näiden tilaisuuksien merkitys ja lähes kaikki jättivät arkeen liittyvät väittämiset ja inttämiset pois tilaisuuksien ajaksi. Koulun arjen katkaisevat tilaisuudet muuttavat siis koulun tilajärjestystä. (Paju 2011, 195–196.)

Koulun blogissa esitellään oppilaiden tekemiä töitä. Ne ovat useimmiten kuvaamataidon töitä, joita esitellään kuvin. Blogipostauksessa voi olla kuvia piirroksista, maalauksista, askarteluista ja lumiveistoksista. Kirjallisista töistä blogissa voi olla esillä oppilaiden kirjoittamia tarinoita kuvituksineen, pieniä esitelmiä jostakin aiheesta tai runoja. Esimerkiksi blogissa 1 esitellään oppilaiden eläinpiirroksia ja blogissa 6 on kuvattu pienten oppilaiden askartelemia avaruusraketteja sekä planeettapiirroksia luokan seinällä.

Liikunta ja liikuntaan liittyvät teemat ovat olennainen osa blogipostauksia. Liikunnasta kerrotaan paljon. Erityisesti blogipostauksen kirjoitushetkellä ajankohtaiset liikuntalajit nousevat blogien liikuntaan liittyvissä kirjoituksissa esille. Koska tutkimuksen ajan kohtana on vuodenaikana talvi, blogipostauksissa puhutaan paljon hiihdosta ja pulkkailusta. Koulujen blogeissa liikunta ja urheilu saavat paljon tilaa kuten yhteiskunnan uutisoinnissa yleensäkin. Urheilujournalismia erityisesti tenniksen näkökulmasta Helsingin Sanomien vuoden 2009 urheilu-uutisoinnissa tutkineitten Laineen ja Välimäen (2009) mukaan urheilu on suosittu joukkotiedotuksen alueita esimerkiksi sanomalehtien palstatilan tai television urheilulähetysten katsojalukujen perusteella. Mielenkiintoista on myös se, että kaikki tutkijat eivät ole pitäneet urheilujournalismia oikeana journalismina, vaan pitäneet sitä viihteenä. Urheilu-uutisten kautta pyritään esimerkiksi ilmentämään yhteisöllisyyttä ja viihdyttämään lukijaa. (Laine & Välimäki 2009.)

Jäälle meneminen houkuttelee. On tärkeää tietää, miten siellä voi liikkua. Tänään koululaiset harjoittelivat liikuntatunnilla jäällä kulkeamista ja naskaleiden käyttöä. (Blogi 3)

Saatiin sitten taas uusi viikko startattua... pakkastakin oli taas aamulla tarjolla, mutta ei se menoa haitannut, vaan 0-2:t hiihtivät päivällä sujuvasti... Myös pulkkamäessäkin oli taas jengiä... (Blogi 5)

Hiihtokisoista on myös käyty tai aiotaan mennä useassa koulussa, vaikka niihin ei olisi joka vuosi päästykään.

Tänään oli sitten koulujen väliset hiihtokisat... Ilmassa oli suuren urheilujuhlan tuntua (Blogi 5)

Mutta nyt menemme kisoihin, sillä selityksethän ovat vain selityksiä! (Blogi 2)

Säästä ja ulkoliikuntapaikkojen rajoitteista kirjoitetaan myös. Välillä liikuntapaikkojen kuten latujen käytössä on voinut olla säärajoitteita tai muita kuntorajoitteita.

Aamulla lämpömittari näytti -30 astetta... Brrr.. joten aamulla oltiinkin sitten välitunnit sisätiloissa, ettei naamat jäädy... (Blogi 5)

Tänä vuonna on pitänyt varoa tykkilumen rasittamia puita eikä la-duille olla päästy tästä syystä. (Blogi 2)

Välillä säät ovat olleet suotuisat esimerkiksi lumenveiston kannalta tai lyhtyjen tekemisen.

Pari viikkoa sitten koulumme pihaan ilmestyi joukko lumiveistoksia. Tarkoitus oli pitää liikuntatunti ja hiihtää, mutta suunnitelmat muutuivat. Suojakeli houkutteli hiihtäjät tekemään lumiveistoksia, sillä tällaisia säitä ei välttämättä talveen osu useita. (Blogi 1)

Alkuvuonakka 0-2:t käyttivät kyllä Pakkasherraa hyväkseen! ...Uskomattomia lumilyhtyjä rakentui kuin keijujen toimesta... (Blogi 5)

Neljäs teema, josta blogeissa kirjoitetaan, on ohjeistus ja tiedotus. Tulevasta tapahtumasta saatetaan tiedottaa tai ohjeistetaan kilpailuun tai liikuntaan liittyen. Voidaan antaa linkkivinkkejä tai tietoisuuksia muista aiheista. Esimerkiksi blogissa kaksi on kirjoitettu tietoisuuksia monista eri aiheista. Seuraavassa esimer-

kissä kerrotaan unisieppareista, joista kerrottiin uniin liittyvän tietoiskun tai esitelmän yhteydessä.

Sitten vielä lopuksi kerromme mikä on unisieppari: intiaanit keksivät unisiepparin. Rautalangasta taitettiin ympyrä ja sen päälle käärittiin puuvillalankaa. Unisieppareita on monenlaisia, esimerkiksi eläin unisieppareita☺ Unisiepparin uskottiin vangitsevan pahat unet verkkoonsa ja aamulla kun aurinko paistaa painajaiset haihtuvat.
(Blogi 2)

4.2 Toimintoja

Keskeisiä blogipostauksissa kuvattuja toimintoja (ks. taulukko 3) on toimiminen jonkun erityistoiminnan parissa, liikunta ja esittäminen. Toimimiseen jonkun erityistoiminnan parissa kuuluu esimerkiksi tutustuminen johonkin kohteeseen vaikkapa vierailemalla, työpajassa toimiminen ja varojen kerääminen luokkaretkeä varten. Esimerkki erityistoiminnasta on esimerkiksi teemapäivien viettäminen kuten ystävän päivään liittyvä erityinen tekeminen, rusettiluistelu.

Tänään sitten oli Valentinuksen päivä ja juhlistimme sitä Rusettiluistelulla... (Blogi 5)

Taulukko 3. Blogipostauksissa kuvattu keskeinen toimintoja ja esimerkkejä siitä.

Toiminto	Esimerkiksi
Toimiminen jonkun erityistoiminnan parissa	tutustuminen johonkin, vieraileminen, toimiminen työpajassa, varojen kerääminen luokkaretkeä varten
Esittäminen	mitä on tehty, esittäminen, laulaminen, soittaminen
Liikkuminen	luistelu, hiihto

Blogipostauksissa esitellään paljon sitä, mitä koulussa on tehty. Etupäässä esitellään oppilaiden itse tekemiä tuotoksia kuten askarteluja, piirroksia ja tarinoita. Koulussa oppilaat ovat siis esimerkiksi askarreleet, piirtäneet ja tarinoineet. Esittäminen, soittaminen ja laulaminen nousevat esille. Vieraileminen ja esittäminen on voinut myös yhdistyä esimerkiksi vanhusten talossa vierailemiseen ja siellä musiikin. Koulussa olleiden vieraiden kanssa on esitetty draamaa tai soitettu. Koulussa vierailevan asiantuntijan kanssa on voitu yhdessä esimerkiksi pitää mediatyöpajoja.

Toisena päivänä kerrottiin tulitikun pituiset tarinat. Mietittiin tarinan kertomisen ja elokuvan oleellista eroa. Ehdittiin väsäätä sananlaskuista kolmen kuvan käsikirjoitukset. Niiden perusteella kuvattiin kolmen otoksen minielokuvat ihan tavallisten pökkareiden videotoinnalla. (Blogi 3)

Liikuntaa on kuvattu jokaisessa blogissa tehtynä toimintona. Lasten liikunta on yhteiskunnassa ajankohtainen aihe. Esimerkiksi Liikkuva koulu -hankkeen avulla on pyritty levittämään hyviä liikkumiskäytäntöjä kouluille ympäri Suomen. Lasten olisi suositeltavaa liikkua 1-2 tuntia päivässä. Hankkeen suosituksissa mainitaan, että kouluilla on haaste tarjota tunti fyysistä aktiivisuutta jokaiselle oppilaalle jokaisena koulupäivänä. (Opetusministeriö 2010.) Etenkin vuodenajalle tyypilliset lajit nousevat esiin. Kouluissa on blogitekstien mukaan esimerkiksi leikitty, pelattu, luisteltu ja hiihdetty.

Tänään sitten taas Urheiltiin.. Aluksi luvassa oli hiihtoa, mihin oli yhdistetty ripustettujen liinojen etsintää.. ne parit, jotka saivat laskeutua keltaisten ja violettien liinojen määrän lähimmäksi oikein, saivat palkinnot.. (Blogi 5)

4.3 Toimijat

Blogipostauksista nousee neljä eri toimijaryhmää (ks. taulukko 4.). Keskeisiä toimijoita blogien välittämässä kuvassa koulun arjesta on oppilaat, koko koulu

yhdessä, koulun henkilökunta ja muut taustatyöntekijät sekä vierailijat yksin ja oppilaiden kanssa.

Blogipostauksissa oppilaista puhutaan esimerkiksi lapsina, koululaisina, eri luokkina tai vain oppilaina. Koulun henkilökunnasta ja muista taustatoimijoista kuten uuden koulun rakentajista tai latuhuoltajista on blogipostauksissa mainintoja. Vierailijat ja vierailijat oppilaiden kanssa ovat myös blogipostauksissa toimijoina.

Kilven (2006, 97) mukaan blogit auttavat rakentamaan yhteisöllisyyttä ja ohjaamaan sitä, koska blogit ovat yhteisömedia. Ehkä myös tämän takia yhteisöllisyys saattaa korostua koulujen blogeissa. Koko koulusta yhdessä puhutaan esimerkiksi käyttäen sanoja me, koko koulu, yhdessä tai opettaja ja oppilaat. Yhdessä tekeminen kuvastuu hyvin esimerkiksi siinä, että yhdessä koulussa kaikki yhdessä lähtivät ihmettelemään kesken tammikuuta koulun pihalle ilmestynyttä rupisammakkoa. Yhdessä sammakkoa päätettiin auttaa ja lopulta se vietiin sulaan ojaan.

Perjantaina 4.1.2013 näimme koulun pihalla rupisammakon. Se talusteli hitaasti keskellä pihaa, kylmä oli kangistanut sen liikkeet. Emme tienneet mistä sammakko oli pihaan eksynyt, mutta siinä se oli. Kaikki lähtivät ulos ihmettelemään sammakkoa, siitä tulikin heti melkoinen julkkis. (Blogi 1)

Laineen (1997, 104) mukaan opettajakeskeisesti toimiva koulun toimintarakente muodostuu oppitunneista tiettyyn aikaan ja tietyssä tilassa. On yllättävää, että blogien toimijoina ei korostu opettajat, vaan heidän roolinsa blogien toimijoina jää pieneksi. Keskeisempiä toimijoita opettajien sijaan on oppilaat, vierailijat ja koko koulu.

Taulukko 4. Blogipostauksien keskeiset toimijat ja esimerkit niistä.

Keskeisiä toimijoita	Esimerkiksi
Oppilaat	lapset, oppilaat, koululaiset, eri luokat
Koko koulu yhdessä	me, koko koulu, yhdessä, opettaja ja oppilaat
Koulun henkilökunta ja muut taustatyöntekijät	opettaja, aikuiset, keittäjä, latuhoollajat ja rakentajat
Vierailijat yksin ja oppilaiden kanssa	vierailijat yksin ja vierailijat sekä oppilaat yhdessä

4.4 Ympäristö

Koulun fyysisestä ympäristöstä voi blogipostauksista erottaa kaksi eri ympäristöä (ks.taulukko 5). Ne ovat koulun tilat ja lähiympäristö ja koulun ulkopuolella olevat paikat. Koulun tilat ja lähiympäristö käsittää koulun sisätiloista luokat, juhlasalin, keittiön ja ruokalan. Koulun piha ja sen läheisyydessä olevat muut liikuntapaikat kuten jääkiekkokaukalo ja ladut kuuluvat myös koulun tiloihin ja lähiympäristöön.

Taulukko 5. Blogipostauksissa keskeisiä fyysisiä ympäristöjä ja esimerkkejä niistä.

Keskeisiä fyysisiä paikkoja	Esimerkiksi
Koulun tilat ja lähiympäristö	luokat, juhlasali, piha ja liikuntapaikat sekä keittiö ja ruokala
Koulun ulkopuolella olevat paikat	kauempana olevat liikuntapaikat, vierailupaikat, lähikaupungit

Esimerkiksi Piispanen (2008) on tutkinut hyvää oppimisympäristöä oppilaiden, vanhempien ja opettajien näkökulmasta. Hänen tutkimuksessaan oppilaat käyttivät eniten vastausaikaa pihan suunnitteluun, mikä kertoo koulun pihan tärkey-

destä oppilaille koulupäivinä. (Piispanen 2008.) Koulun pihalle rakennetaan lummesta esimerkiksi pulkkamäki.

Lumisateitten jälkeen rakensimme koulun pihalle pienen pulkkamäen. (Blogi 3)

Koulun ulkopuolella olevat paikat ovat esimerkiksi kauempana olevat liikuntapaikat, lähikaupungit ja muut vierailupaikat. Näihin paikkoihin tehdään vierailuja tai lähdetään liikkumaan esimerkiksi uimahalliin.

Psykkisen ympäristön teemoiksi voi blogipostauksista erottaa kaksi teemaa (ks. taulukko 6). Ne ovat positiivinen ilmapiiri ja työteliäs, mutta luova ilmapiiri.

Taulukko 6. Teemoja psyykkisestä ympäristöstä blogipostauksissa ja esimerkkejä niistä.

Psyykinen ympäristö	Esimerkiksi
Positiivinen ilmapiiri	mukavuus, nauttiminen, rentous, loistava, paras, tasapuolinen, hauskaa
Työteliäs, mutta luova	sujuva, tehokas, reipas, luova, työteliäs, toiminnallinen, järjestelyjä, pinnaa

Positiivista ilmapiiriä kuvaa blogipostauksissa sanat mukava, nauttiminen, rento, loistava, paras, hauska ja tasapuolinen. Blogipostausten kautta välittyy myös työteliäs, mutta luova ilmapiiri, jota kuvaavia sanoja on esimerkiksi sujuva, tehokas, työteliäs, toiminnallinen, luova ja järjestelyjä sekä pinnaa vaativa. Luovuuden edistäminen on monissa maissa viime vuosina todettu tärkeäksi edistämisen kohteeksi (Krokkfors, Kangas, Vitikka & Mylläri 2010, 71). Työteliästä, mutta silti luovaa ilmapiiriä kuvaa yhden koulun käsityöprojekti. Siinä oppilaat joutuvat suunnittelemaan, työskentelemään ja käyttämään luovuutta.

Aiomme toteuttaa unelman. Kiinnostavan käsityön, joka hiukan hermostuttaa ainakin opettajaa. Tavoitteena on Kassakaappi, jossa

on koodilukko. Jokainen on kirjoittanut yksityiskohtaisen suunnitelman. Mittaamista, sahaamista, liittämistä, piirilevyjen poraamista, juottamista, kytkemistä... Miksi emme saaneet ohjeista valmiina monisteina ? kysyi joku. (Blogi 3)

5 TUTKIMUKSEN ARVIOINTI

5.1 Eettisyys

Internet-tutkimuksessa aineiston kerääminen on Arja Kuulan (2006, 11–20) mukaan helppoa, mutta helppouden käänköpuolena ovat monenlaiset eettisyyteen ja laillisuuteen liittyvät aina tapauskohtaiset, ei niin yksinkertaiset, kysymykset ja niihin liittyvä päätöksenteko koko tutkimusprosessin ajan. Internet-tutkimuksessa eettinen pohdinta on erityisen tärkeää koko tutkimusprosessin ajan. Association of Internet Researcher, internet tutkijoiden eettinen työryhmä on koonnut yhteen Internet-tutkimuksessa eettisesti tärkeitä pohdinnan aiheita antamaan tukea sekä tietoa internet-tutkimuksen eettisissä kysymyksistä ja yleisistä periaatteista eettisessä päätöksenteossa. Eettinen päätöksenteko on tutkimuskohtaista ja mitään sääntöjä siihen ei voida antaa. Eettistä päätöksentekoa tapahtuu ja sitä on käsiteltävä koko tutkimusprosessin ajan alkaen tutkimuksen suunnittelusta toteutuksen kautta valmiin tutkimuksen julkaisuun ja levityseen asti. (Markham & Buchanan 2012.) Myöskään Kuulan (2006, 169) mukaan internet-tutkimuksen etiikkaan ei ole tarjolla yksiselitteisiä vastauksia ja ratkaisuja, vaan tutkija tekee ja perustelee ratkaisut tutkimuksessaan itse.

Tämän internet-tutkijoiden pohdinnan mukaan internet-tutkimus kattaa esimerkiksi tutkimusaineiston keräämisen internetistä tai sen kautta. Siihen kuuluu myös sellaiset tutkimukset, joissa kerätään ja havainnoidaan toimintaa esimerkiksi blogeissa, verkkosivuilla tai jossakin virtuaalimaailmassa. Tutkimukset, joissa teksti -ja visuaalisen analyysin tai muun metodin avulla tutkitaan internet-tekstejä tai muita media muotoja, kuuluvat internet-tutkimukseen tässä internet-tutkijoiden eettisessä pohdinnassa. (Markham & Buchanan 2012.) Internet voi olla tutkimusväline tai aineistolähde (Kuula 2006, 169). Tämä tutkimus on myös internet-tutkimusta, koska aineiston on kerätty blogeista ja tutkimuksessa tutkitaan siis internet-tekstejä.

Tutkija on tutkimusta tehdessään hyvä välttää tuottamasta esimerkiksi henkistä, sosiaalista tai taloudellista vahinkoa tutkittavalle ja huolehtia asianmukaisesti luottamuksellisten tietojen tietosuojasta esimerkiksi verkkotiedon ja fyysisen henkilön yhdistymisen välillä ja kunnioittaa tutkittavia (Kuula 2006, 62–63; Markham & Buchanan 2012). Henkisen rasituksen ja haita etukäteisarviointi ei ole helppoa. Tutkimustuloksilla voi olla vahingollista vaikutusta tutkittavien elämään ja vaikka yksittäisiä ihmisiä ei voisi tutkimusjulkaisusta tunnistaa, voi negatiivinen kirjoitustyyli leimata jonkin tutkimuksessa käsitellyn ryhmän. (Kuula 2006, 62–63.) Internet-tutkimuksessa on suurempi haavoittuvuusriski yhteisön, kirjoittajan tai osallistujien kannalta ja näin ollen tutkijalla on suurempi velvollisuus suojella heitä kaikissa tutkimuksen vaiheissa (Markham & Buchanan 2012).

Erityistä varovaisuutta on noudatettava, jos internetpalvelu tai sivusto on suunnattu lapsille. Lapset kuuluvat tutkimuksissa lainsäädännöllisesti erityisesti suojeltaviin. (Kuula 2006, 147; 196.) Koulujen blogeihin saattavat oppilaat kirjoittavat yhdessä opettajan kanssa ja oppilaiden nimiä voi olla mainittuna kirjoitusten yhteydessä ja kuvissa koulujen lapsia. Olettamuksena on, että jokainen koulu on ennen blogiin kirjoittamista kysynyt luvan materiaalin julkaisemiseen vanhemmilta ja julkaisee vain sellaista materiaalia, johon vanhemmat ovat antaneet suostumuksensa.

Tärkeä kysymys internet-tutkimuksessa on kysymys, onko blogitila julkinen vai yksityinen (Markham & Buchanan 2012). Yleisesti blogeihin liittyen oletuksena on, että blogeissa kirjoittaja tietoisesti kirjoittaa ja julkaisee julkisesti. Silti olen tutkimuksessa noudattanut erityistä varovaisuutta lapsia ajatellen ja kysynyt luvan kouluilta sitaatteihin blogiteksteistä, vaikka blogien, verkkopäiväkirjojen ja internetsivujen tutkimiseen ei tarvitse kysyä lupaa sivuston ylläpitäjältä (Kuula 2006, 187–188.) Yhden koulun kanssa päätimme, että emme ota heidän koulun blogistaan sitaatteja. Kyseisen koulun blogissa on mainittu kirjoittajina oppilaiden nimiä. Koulun rehtori toivoi että en tutkimuksessani siteeraisi heidän blogiaan. Kunnioitan tätä toivetta ja en ota heidän koulun blogista sitaatteja. Yhdeltä

toiselta koululta en saanut vastausta kysymykseeni sitaattiluvasta, joten päätin jättää siteeraamatta heidän blogiaan. Lisäksi myös heidän blogissaan on oppilaita nimineen blogikirjoitusten tekijöinä. Kuulan (2006) mukaan tutkimuksessa on kunnioitettava yksityisyyttä ja tietosuojaa. Yksityisyyden kunnioittamisella tarkoitetaan sitä, että ihmisillä tulee olla itsellään oikeus määrätä, mitä tietoja he tutkimuskäyttöön antavat. Lisäksi yksittäiset ihmiset eivät saa olla tunnistettavissa tutkimusteksteistä. Tietosuojalla tarkoitetaan ihmisten yksityisyyden kunnioittamista ja suojelemista esimerkiksi lainsäädännön ja toimintakäytäntöjen avulla. (Kuula 2006, 64–65.)

Verkossa julkaistuihin teksteihin liittyy yleensä sitaattioikeus eli sitaattia käytettäessä ilmoittaa sitaatin tekijä ja teos, josta sitaatti on. Viittausten tarkkuuteen vaikuttaa se, miten verkkoaineistoa tutkimuksessa analysoidaan. Tutkimuksessa henkilötietolain peruseriaatteiden mukaan tutkimukseen voidaan sisällyttää kaikki tunnistetiedot vain siinä tapauksessa, että tutkimuksen toteutus onnistuakseen sitä vaatii. Nimettömyys on kuitenkin perusteltua tutkimusjulkaisuissa, koska tutkimusjulkaisut ovat pysyviä ja avoimia kun taas verkkosisältöjä voidaan muuttaa tai poistaa ajan kuluessa. Blogien, verkkopäiväkirjojen ja internetsivujen kohdalla on kaksi eri asiaa niiden käyttäminen aineistona tutkimuksessa tai niiden käyttö tiedon lähteenä. Tiedon lähteenä niitä käytettäessä ovat viittaukset merkittävä asian mukaisesti sekä mielellään ilmoittaa lainauksesta tai referoinnista sivuston ylläpitäjälle. Tutkimusaineiston osana sivustojen sitaatit on hyvä erottaa muusta tekstistä samaan tapaan kuin tutkimusaineiston sitaatit yleensäkin. (Kuula 2006, 169–199.)

On hyvä esimerkiksi pohtia sitä, mitä seurauksia verkossa olevan tiedon julkaisemisesta tutkimusjulkaisussa voi olla. Voi asettua materiaalin verkkoon tuottaneen asemaan ja pohtia, miltä tuntuisi, jos joku tutkisi omaa verkkoon tekemää sivustoa julkaisuineen ja analysoisi niitä. Vaikka teksti olisikin kirjoitettu nimimerkillä, nimimerkit eivät takaa tunnistamattomuutta. Myös suorien lainausten käyttö tutkimusjulkaisussa on arvioitava, koska niidenkin kautta voi tunnistaminen olla mahdollista. (Kuula 2006, 195–199.) Blogien kanssa on hyvä pohtia

suorien lainausten riskejä heti sekä pitemmällä aikavälillä ja sitä vahingoittavako suorat viittaukset blogin kirjoittajaa ja olisiko jokin muu tapa parempi. Mahdollisia yksityisyyden suojaan liittyviä haittoja on hyvä pohtia etukäteen. Haittana voisi esimerkiksi olla, että blogin kirjoittaja lopettaisi blogin pitämisen mahdollisen tutkimukseen joutumisen takia. (Markham & Buchanan 2012.)

5.2 Luotettavuus

Omassa tutkimuksessani olen pyrkinyt eettiseen kestävyYTEEN. Tutkimukseni eettinen kestävyys on yksi lähtökohta tutkimuksen luotettavuudelle. Tuomen ja Sarajärven mukaan lähtökohtana luotettavuudelle on tutkimuksen eettinen kestävyys. Tutkimus ei voi olla luotettava, jos se ei ole eettisesti kestävä. Eettinen kestävyys ei kuitenkaan tee yksin tutkimuksesta luotettavaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 158–159.)

Internet-tutkimuksessa toistettavuus voi olla ongelma, koska internetissä tiedot ja niiden osoitteet voivat muuttua ajan kuluessa. Tämän voi ratkaista esimerkiksi niin, että tutkija kopioi tai jotenkin tallentaa siinä muodossa, missä ne olivat tutkimusta tehdessä. Näin tehtäessä materiaali on verrattavissa etnografiseen kenttätöyömateriaaliin. (Hänninen 2003.) Näin tutkimus on toistettavissa, vaikka materiaali internetistä häviäisikin. Minulla on tutkimusaineisto tulostettuna, joten tutkimus on tässä suhteessa toistettava, vaikka materiaali internetistä muuttuisi tai häviäisi.

Tutkimuksen tuloksiin voi vaikuttaa valittu kahden kuukauden aikaväli, joka sisälsi tammikuun ja helmikuun. Se ei ole kovin pitkä ajanjakso. Pitemmältä ajalta tekstejä analysoimalla olisi voinut saada vielä kattavamman ja luotettavamman tutkimuksen. Tutkimuksessa olevaan aikaväliin liittyy myös sellainen ongelma, että kouluilla on voinut olla hyvin eripituisia joululomia. Lomat ovat voineet vaikuttaa joidenkin koulujen kirjoitusaktiivisuuteen. Toisaalta taas joissakin kouluissa on voinut ajanjaksoon sattua myös hiihtoloma, mikä myös omalta osaltaan on voinut vähentää kirjoitusten määrää. Blogikirjoitusten kokonaismäärä on kuitenkin melko hyvä, mutta aineistoa olisi voinut olla enemmänkin. Tutkimus-

menetelmät olisi voinut valita paremmin. Esimerkiksi käyttämällä määrällistä sisällönanalyysiä olisi voinut saada erilaista tietoa tutkimuskohteesta. Diskurssi-analyysillä ulottamalla analyysin kielen tarkasteluun olisi voinut saada erilaista näkökulmaa tutkimukseen. Koulun arjen esittäminen ja sen julkisuus on mielenkiintoinen aihe. Tämän tutkimuksen myötä nousee monia jatkotutkimusaiheita kuten blogien arjen tarkastelu kielen ja esimerkiksi vallan näkökulmasta.

6 POHDINTA

Tutkimuksen tuloksista voi todeta, että koulun arkea kuvaan alakoulujen blogeissa myönteisesti. Ongelmia ei juuri blogien antaman kuvan mukaan koulun arjessa ole. Aiheet blogeissa ovat töiden esittely, tapahtumat ja erityispäivät, liikunta sekä ohjeistus ja tiedotus. Keskeistä toimintaa koulun arjessa on toimiminen jonkun erityistoiminnan parissa, esittäminen ja liikkuminen. Keskeisiä toimijoita blogin mukaan koulun arjessa on oppilaat, koko koulu yhdessä, koulun henkilökunta ja muut tausta työntekijät sekä vierailijat. Koulun arjen ympäristö jakautuu koulun tiloihin ja lähiympäristöön sekä koulun ulkopuolella oleviin paikkoihin. Koulun arjen psyykinen ympäristö jakautuu blogien välittämän kuvan mukaan positiiviseen ilmapiiriin ja työteliäiseen, mutta silti luovaan ilmapiiriin.

Koulun arjen representaatio on siis hyvin myönteinen. Se korostaa oppilaiden, vierailijoiden ja koko koulun yhdessä toimimista. Representaation myönteisyyteen vaikuttaa ehkä se, että koulun arjesta halutaan antaa vanhemmille myönteinen kuva ja näkökulma innostavana. Representaatiot tekevät ominaisuudet ja arvot aineistossa läsnä olevaksi jonkin näkökulman ja äänen kautta (Törrönen 2010, 303). Vanhemmilla voi kouluyhteisössä olla erilaisia rooleja esimerkiksi aktiivisuudessa ja passiivisuudessa ja vanhemmat voidaan nähdä kouluyhteisössä koulun kasvatuskumppaneina, mutta joskus myös haittana, opettajan työn arvostelijoina tai jopa vihollisina (Metso 2004, 30–54). Vanhemmat saattavat idealisoida lastaan, itseään ja koko perhettä (Alaja 2005). Antamalla myönteinen kuva koulusta voidaan ehkäistä vanhempien koulutyön mahdollisesti aiheuttamaa haittaa tai arvostelua.

Vanhemmilla ja oppilailta saattaa olla monenlaisia ajatuksia koulun arjesta. Koulu voi tuntua pakolta, koska koulussa on tietyt rutiinit, oppituntien sarja ja tietty aika sekä tila (Laine 1997, 105). Koulun arkea myönteisesti kuvaamalla koulu voi haluta vastustaa kouluun stereotyyppisesti liitettyjä vahvoja representaatioita. Törrösen mukaan stereotyyppisesti vahvoja representaatioita on mahdollista

vastustaa. Keinoina voi käyttää esimerkiksi kulttuurisen representaation uudelleen merkityksellistämistä tai stereotyyppisen representaation korvaamista myönteisemmillä representaatioilla. (Törrönen 2010, 281.) Piispanen (2008) toteaa tutkimuksessaan vanhempien perustavan oppimisympäristön hyvyyden psykologisiin ja sosiaalisiin ilmentymiin. Koulujen blogit vastaavat antamallaan kuvalla hyvin tähän tietoon, jos sen rinnastaa koskemaan koulujen blogeja.

Blogeissa ei jaeta arjen vaikeuksia ja ongelmia, vaikka ne koulun arjen tutkimuksen (ks. esimerkiksi Laine 1997 ja 2000) mukaan ovat osa koulun arkea. Tähän voi olla yhtenä syynä opettajien itsenäisyys ja sen rikkoutumisen pelko. Laineen mukaan opettajan työhön sisältyy itsenäisyys ja yksinäisyys. Esimerkiksi Laineen tutkimuksessa tutkijoiden tullessa tuntia seuraamaan opettaja saattoi kokea sen luokkatilan yksinäisyyden rikkoutumisena. Yksinäisyydellä pidetään yllä kuvaa paremmasta ammattitaidosta ja luokan työrauhasta. Luokkahuoneessa opettajat harvoin tapaavat kollegoitaan. Opettajan yksinäisyys näkyy etäisyytenä muihin opettajiin sekä työkavereihin ja työstä keskustellaan, mutta toiminta ja toimintaan liittyviä kokemukset säilyvät muualla ja niitä ei jaeta. (Laine 1997, 104–107.) Toinen syy voi olla halu idealisoida koulun arkea ja oppilaiden toimintaa. Alaja (2005) nostaa esille, että opettajat saattavat idealisoida niin omaa kuin oppilaiden toimintaa kodin ja koulun yhteistyössä. Tämän takia virheitä voi olla vaikea myöntää ja pyritään täydellisyyteen. (Alaja 2005.)

Toisaalta koulun arkikulttuuri on epävirallistunut esimerkiksi opettajan auktoriteetin osalta. Tämän myötä ideaali oppilaasta on tullut kommunikoiva, aktiivinen sekä toimiva. Opettajasta on tullut yhä enemmän itse oppivan, aktiivisen ja kommunikoivan oppilaan ohjaaja. Koulun arjessa näkyy mahdollinen koulua koskevan yhteiskunnallisen ja kulttuurisen ilmaston muutos. Kulttuurisen muutoksen merkit ovat usein piilossa jossakin takana ja ne tulevat ihmisten puheiden ja tekojen kautta koulun arkeen. Rutinit, päivittäiset toimet ja säännöt ohjaavat ja täyttävät koulun arjen. Ne vaikeuttavat merkitysten muutosten huomiointia ja kaikki näyttää jatkuvan entisellään. (Laine 1997, 101–123.) Koulun arjen myönteinen representatio voi jossakin määrin olla koulun arkikulttuurin

epävirallistumisen tuotetta. Opettajan roolin muuttuminen ja oppilaiden aktiivisuus on nähtävissä myös koulun arjen representaatiossa niin, että opettajista ei juuri teksteissä puhuta, vaan korostetaan yhdessä tekemistä ja oppilaiden roolia aktiivisena toimijana.

LÄHTEET

Ahonen, Arto 2005. Kolmen rovaniemeläis- ja yhden inarilaiskoulun 6-8. luokan oppilaiden kouluviihtyvyyttä selittävien tekijöiden tarkastelua regressioanalyysin avulla. Teoksessa Anna-Leena Huttunen & Anna Mari Kokkonen (toim.) Koulutuksen kulttuurit ja hyvinvoinnin politiikat. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura, 63–71. Saatavilla www-muodossa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18898/isbn9513923843.pdf?sequence=1> . (Luettu 3.4.2013.)

Alaja, Kristiina 2005. Idealisointi esteenä opettajan ja vanhempien kohtaamisissa. Teoksessa Pirjo Salminen (toim.) Yhdessä kasvattamaan. Jyväskylä: PS-kustannus, 53–60.

Buckingham, David 2003. Media education. Literacy, learning and contemporary culture. Cambridge: Polity Press.

Enli, Gunn Sara & Thumim, Nancy 2012. Socializing and self-representation online: exploring facebook. *Observatorio Journal*, 6 (1), 087–105.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1996. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Grönfors, Martti 1982. Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät. Porvoo: WSOY.

Hall, Stuart 1997. Introduction. Teoksessa Stuart Hall (toim.) Representation: cultural representations and signifying practices. London: Sage Publications, 1–11.

Hall, Stuart 1997. The work of representation. Teoksessa Stuart Hall (ed.) Representation: cultural representations and signifying practices. London: Sage Publications, 13–64.

Hokkanen, Elise 2012. Wilma-järjestelmä kodin ja koulun välisessä yhteistyössä Rovaniemen Katajarannan alakoulun kolmasluokkalaisten vanhempien näkökulmasta. Julkaisematon kandidaatin tutkielma. Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta.

Hämäläinen, Kauko & Sava, Inkeri 1989. Koulun ihmissuhteet. Helsinki: Suomen kaupunkiliitto.

Hänninen, Riitta 2003. Elektroniset aineistot etnologiatieteissä. J@rgonia – elektroninen julkaisusarja. 1 (1). 1–19. Saatavilla www-muodossa: <http://research.jyu.fi/jargonia/artikkelit/jargonia1.pdf> . (Luettu 16.5.2013.)

Kantola, Pirjo 1989. Koulu fyysisenä ympäristönä. Teoksessa Pirkko Lahti ja Mirja Keinonen (toim.) Minne koulu on menossa? Keskustelukirja. Helsinki: Tammi, 110–115.

Kerhokeskus 2013. Ihan tavallisia asioita –kampanja. Saatavilla osoitteessa: [http://www.kerhokeskus.fi/fi/ihan tavallisia asioita -kampanja](http://www.kerhokeskus.fi/fi/ihan_tavallisia_asiota_-kampanja) . (Luettu 15.5.2013.)

Kohonen, Viljo & Leppilampi, Asko 1994. Toimiva koulu. Yhdessä kehittäen. Porvoo: WSOY.

Kress, Gunther & Leeuwen, Theo van 1996. Reading image: the grammar of visual design. London: Routledge.

Krokkfors, Leena, Kangas, Marjaana , Vitikka, Erja & Mylläri, Jarkko 2011. Näkökulmia koulupedagogiikkaan. Teoksessa Riitta Smeds, Leena Krokkfors, Heli Ruokamo ja Aija Staffans (toim.) InnoSchool – välittävä koulu. Oppimisen verkostot, ympäristöt ja pedagogiikka. Espoo : Aalto-yliopiston teknillinen korkeakoulu, 51–85. Saatavilla www-muodossa: http://innoschool.tkk.fi/framet/InnoSchool_kirja.pdf . (Luettu 19.5.2013.)

Kunelius, Risto 2003. Viestinnän vallassa. Johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin. Helsinki: WSOY.

Kupianen, Reijo & Sintonen, Sara 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki: Palmenia.

Kuula, Arja 2006. Tutkimuseetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Lahti, Pirkko 1989. Koulu psyykkisenä ja sosiaalisena ympäristönä. Teoksessa Pirkko Lahti ja Mirja Keinonen (toim.) Minne koulu on menossa? Keskustelukirja. Helsinki: Tammi, 125–131.

Laine, Antti & Välimäki, Elviira 2009. Helsingin-Sanomien urheilu-uutisoinnin ominaispiirteet – tapauskohtaisessa tarkastelussa vuoden 2009 tennisjutut. Liikunta & Tiede, 49 (6), 66–73. Saatavilla [www-muodossa: http://lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lt612_tutkimusartikkelit_laine_lowres.pdf](http://lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lt612_tutkimusartikkelit_laine_lowres.pdf) . (Luettu 20.5.2013.)

Laine, Kaarlo 1997. Ameba pulpetissa. Koulun arkikulttuurin jännitteitä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Laine, Kaarlo 2000. Koulukuvia. Koulu nuorten kokemistilana. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Lindh, Raimo & Sinkkonen, Hanna-Maija 2009. Koulusta selviytyminen. Opettajan ja oppilaan yhteinen haaste. Helsinki: Palmenia.

Markham, Annette & Buchanan, Elizabeth 2012. Ethical decision-making and internet research. AOIR, 1–19. Saatavilla [www-muodossa: http://aoir.org/reports/ethics2.pdf](http://aoir.org/reports/ethics2.pdf) . (Luettu 5.4.2013.)

Metso, Tuija 2004. Koti, koulu ja kasvatus – kohtaamisia ja rajankäyntejä. Suomen kasvatustieteellinen seura.

Metsämuuronen, Jari 2000. Maailma muuttuu – miten muuttuu sosiaali- ja terveysala? Helsinki: Edita.

Metsämuuronen, Jari 2001. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International Methelp.

Mikkola, Marjatta 2011. Pedagogista rajankäyntiä koulussa. Inklusioreitit ja yhdessä oppimisen edellytykset. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Saatavilla www-muodossa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/27167/9789513943486.pdf?sequence=1> . (Luettu 29.1.2013.)

Mäkiranta, Mari 2010. Kuvien lukeminen. Teoksessa Johanna Hurtig, Merja Laitinen & Katriina Uljas-Rautio (toim.) Ajattele itse! Jyväskylä: PS-kustannus, 97–120.

Nikkarikoski, Päivi 2006. Me panostamme kouluun! – koulukuvia lehdissä. Diskurssianalyysi Helsingin Sanomien ja Ilkan koulukirjoittelusta. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Saatavilla www-muodossa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/10618> . (Luettu 22.5.2013.)

Opetusministeriö 2010. Liikkuva koulu -hanke. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:4. Opetusministeriö. Saatavilla www-muodossa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr4.pdf> . (Luettu 22.5.2013.)

Ozcinar, Zehra & Ekizoglu, Nihat 2013. Evaluation of a blog based parent involvement approach by parents. Computers & Education, 66 (5), 1–10.

Paju, Petri 2011. Koulua on käytävä. Etnografinen tutkimus koululuokasta sosi-
aalisenä tilana. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura.

Piispanen, Maarika 2008. Hyvä oppimisympäristö. Oppilaiden, vanhempien ja
opettajien hyvinvointien kohtaaminen peruskoulussa. Kokkola: Jyväskylän
yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.

Powell, Greta & McCauley, Abbie Wheeden 2012. Blogging as a way to pro-
mote family – professional partnership. *Young Exceptional Children*, 15 (2), 20–
31.

Seppänen, Janne 2005. Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja kuvan tulkit-
sijalle. Tampere: Vastapaino.

Stoll, Louise 1999. School culture: black hole or fertile. Garden for school im-
provement? Teoksessa Jon Prosser (toim.) *School culture*. Lontoo: Paul Chap-
man, 30–47.

Suoranta, Juha 2003. Kasvatus mediakulttuurissa. Tampere: Vastapaino.

Syrjäläinen, Eija 1994. Kouluetnografian toteuttaminen. Teoksessa Leena Syr-
jälä, Sirkka Ahonen, Eija Syrjäläinen & Seppo Saari *Laadullisen tutkimuksen
työtapoja*. Helsinki: Kirjayhtymä, 79–104.

Törrönen, Juha 2010. Kuvaus, näkökulma, ääni: representaatioiden analyysi
empiirisessä sosiaalitutkimuksessa. Teoksessa Tarja Knuutila & Aki Petteri
Lehtinen (toim.) *Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. Helsinki:
Gaudeamus, 276–304.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.
Helsinki: Tammi.

Unesco. 2012. Pedagogies of media and information literacies. Saatavilla osoitteessa : <http://iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214705.pdf> . (Luettu 16.1.2013.)

Uusikylä, Kari 2006. Koulu oppimisympäristönä. Teoksessa Merja Perkiö-Mäkelä, Nina Nevala & Vappu Laine (toim.) Hyvä koulu. Helsinki: Työterveyslaitos, 11–28.

Veivo, Harri 2010. Representaation muodot ja mahdollisuudet kirjallisuudessa. Teoksessa Tarja Knuuttila & Aki Petteri Lehtinen (toim.) Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. Helsinki: Gaudeamus, 135–157.

Väljäärvi, Jouni 2007. Suomalainen koulu oppimisen ympäristönä. Kasvatus, 38 (4), 354–363.

Äärelä, Tanja 2012. ”Aika paljjon vaikuttaa minkälainen ilme opettajalla on naamalla.” Nuoret vangit kertovat peruskouluajoistaan. Rovaniemi: Lapin yliopisto. Saatavilla www-muodossa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-586-1> . (Luettu 10.4.2013.)

Liite 1

Kandidaatin tutkielman keskeiset tulokset:

Hokkanen, Elise. 2012. Wilma-järjestelmä kodin ja koulun välisessä yhteistyössä Rovaniemen Katajarannan alakoulun kolmasluokkalaisten vanhempien näkökulmasta. Kandidaatin tutkielma. Lapin yliopisto.

- Kysely lähetettiin 20 oppilaan vanhemmalle. Kyselyyn vastasi 15 vanhempaa. Suurin osa oli äitejä, yksi vastaaja oli isä ja yhteen lomakkeeseen olivat molemmat vanhemmat vastanneet yhdessä.
- **Suurin osa vastaajista asettuu Wilman käyttöaktiivisuudessa päivittäin, 1-2 kertaa viikossa tai joitakin kertoja kuukaudessa käyttäviin. Vastaajista viisi käyttää Wilmaa joitakin kertoja kuukaudessa, neljä päivittäin, kolme 1-2 kertaa viikossa, kaksi joitakin kertoja lukuvuoden aikana ja yksi vastaaja ei koskaan.**
- Wilman käytön hyötynä tai etuna vanhemmat pitivät järjestelmän helppoutta yhteyden pidossa, arvioinnin näkemistä, viestinnän nopeutta sekä varmaa perille tuloa.
- Haittana tai ongelmana vanhemmat pitivät sitä, että koululla on viestintäkanavana myös hyvin päivittyvä pedanet-sivusto, joten Wilman käyttö ei ole välttämätöntä. Wilmassa ei myös välttämättä tarvitse käydä, koska viestit tulevat sähköpostiin. Vastaajat siis kokivat, että Wilma ei tuo välttämättä lisäarvoa viestintään, koska sähköpostia ja pedanet-sivustoa käyttämällä voi viestiä koulun kanssa hyvin.
- Vanhemmat kokevat saaneensa melko hyvin ohjeita Wilman käyttöön.
- Wilman käyttö ei ole lisännyt vanhempien kiinnostusta lapsen koulun käyntiä kohtaan.
- Vastausten mukaan tietoa lapsen koulunkäynnistä voisi saada enemmänkin Wilman kautta.
- Tulosten perusteella Wilma ei ole ainakaan merkittävästi lisännyt vanhempien yhteistyötä koulun kanssa.
- Kasvatuskumppanuuden toteutumista on vaikea arvioida Wilman kautta viestittäessä ainoastaan tämän tutkimusten tulosten kautta, koska siihen vaikuttavat monet muutkin asiat kuten opettajan aktiivisuus ja halu tasa-vertaiseen kumppanuuteen vanhempien kanssa. Jonkinlaiseen kasvatuskumppanuuteen Wilman kautta voi siis päästä melko hyvin. Syvään kasvatuskumppanuuteen pääseminen voi olla vaikeaa.
- Tasa-arvoisuus vanhemman ja opettajan suhteessa Wilman kautta viestittäessä toteutuu melko hyvin vanhempien vastausten perusteella.
- Sen sijaan vanhemman asiantuntijuus tietojen jakamisena opettajan kanssa ei näyttäisi toteutuvan aivan niin hyvin. Wilman kautta opettajalta vanhemmalle tulevien tietojen ja vinkkien saaminen näyttää toteutuvan paremmin.
- Asioissa päästään melko hyvin yhteisymmärrykseen Wilman kautta opettajan kanssa viestittäessä.
- Tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että Wilma- järjestelmän todellisia hyötyjä kannattaisi selvittää laajemmalla tutkimuksella. On tärkeää, että digitaalisia viestintäjärjestelmiä ei käytettäisi ilman pedagogisia perusteita.

Liite 2

Informaatioviesti ja sitaattilupa pyyntö tutkimuksesta blogeja ylläpitäville kouluille.

Arvoisa koulun blogin nimi (blogin osoite)-blogin ylläpitäjä,

Olen mediakasvatuksen opiskelija Lapin yliopistosta. Teen **pro gradu -tutkielmaa**, jossa tutkin **koulun arjen representoimista (kuvaamista) suomalaisissa alakoulujen blogeissa**. Tutkimukseni yhtenä tavoitteena on saada uutta tietoa alakoulujen blogeista koulun arjen kuvaajana. Tutkimusaineistoni koostuu kuudesta eri puolelta Suomea olevasta julkisesta alakoulun blogista, jotka olen internetin hakukoneen tai blogilistan kautta löytänyt. Haluan tiedoksenne välittää, että **koulunne blogi** (koulun blogin nimi: blogin osoite) **on yksi osa pro gradu-tutkielmani tutkimusaineistoa**.

Konkreettisesti tutkimukseni tarkoittaa sitä, että analysoin jokaisen satunnaisesti tutkimukseen valitun koulun blogitekstejä tammikuun 2013 ja helmikuun 2013 ajalta. Noudatan tutkimuksessani hyviä tutkimuseettisiä käytäntöjä. Koulunne nimi tai kenenkään koulun blogiin kirjoittaneen nimi tai henkilöllisyys ei tutkimuksessani tule esille.

Kysyn teiltä nyt lupaa ottaa tarvittaessa sitaatteja eli otteita koulunne blogiteksteistä tammikuun 2013 ja helmikuun 2013 ajalta pro gradu-tutkielmaani.

Haluan kysyä luvan sitaatteihin, koska tutkielmaan mahdollisesti lainattujen blogitekstisitaattien kautta joku voi saada selville, miltä internetsivulta sitaatti on otettu. Esimerkiksi tässä tapauksessa laittamalla tutkimuksesta jonkin blogista otetun sitaatin johonkin internetin hakukoneista (esimerkiksi google.com), voi löytää koulunne blogisivuille ja nähdä koko blogitekstin ja nimimerkin, jota kirjoittaja käyttää. Näin ollen tuntuu kohteliaalta ja oikeudenmukaiselta kirjoittajia ja blogin ylläpitäjää kohtaan kysyä lupa sitaattien käyttöön tutkielmassa.

Sitaatteja käyttäisin tutkimuksessani lähinnä kuvailemaan tutkimukseni tuloksia. Koulunne nimi tai blogin kirjoittajan nimi ei tutkimuksessani tule esille. Tarkoitukseni ei ole negatiivisesti kommentoida blogin kirjoittajia tai koulua, vaan tehdä tutkimusta objektiivisessa ja hyvässä hengessä koulun arjen kuvailemisesta suomalaisissa alakoulujen blogeissa.

Sitaatit tulevat olemaan tämän tyyliä. Tässä keksitty sitaattiesimerkki:

Tänään sitten vietettiin Afrikkapäivää. Aluksi katsoimme huikean sademetsävideon, jonka jälkeen päivä jatkui papukaija- askartelun merkeissä. Ruokailu oli päivän teeman mukaan täynnä afrikkaa ja eksotiikkaa: pääsimme maistelemaan erilaisia makuja. Blogi 9

Saako käyttää tarvittaessa sitaatteja koulunne blogiteksteistä tammikuun 2013 ja helmikuun 2013 ajalta? Pyydän ystävällisesti vastaamaan tähän kysymykseen mahdollisimman pian vastaamalla tähän viestiin tai sähköpostiin elhokkan@ulapland.fi.

Tutkimukseni julkaistaan kesällä 2013. Annan mielelläni lisätietoa ja vastaan mahdollisiin kysymyksiin tutkimukseen liittyen!

Ystävällisin terveisin ja etukäteen vastauksesta kiittäen,

Elise Hokkanen, Mediakasvatuksen opiskelija

Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta

elhokkan@ulapland.fi

p. 050 4006542

Pro gradu -tutkielman ohjaaja:

Päivi Hakkarainen, Mediakasvatuksen yliopiston lehtori

Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta

paivi.hakkarainen@ulapland.fi

p. 040 4844240